

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Franjo Ogris, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XII.

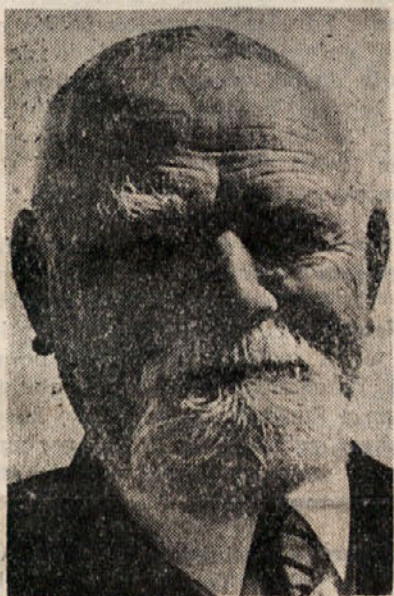
Celovec, petek, 11. januar 1957

Štev. 2 (767)

Ob smrti zveznega prezidenta Theodorja Körnerja

»V občutju globoke žalosti sporoča zvezna vlada avstrijskemu ljudstvu, da je v petek popoldne v svojem službenem stanovanju po kratkem srčnem napadu nenadoma preminul zvezni prezident Theodor Körner.«

Ko je to obvestilo doseglo pretekli petek tudi zadnjo vas naše države, je Avstrijo zajela splošna žalost, žalost ob izgubi svojega najvišjega predstavnika in žalost ob izgubi svojega velikega sina. Na javnih poslopih so razvili žalne zastave, da pričajo, kako žaluje vse prebivalstvo Av-

strije, kateremu je bil zvezni prezident dr. Körner res pravi oče in čuvár njegovih pravic. Od dneva smrti pa do včeraj je trajalo po vsej Avstriji uradno narodno žalovanje, predvsem Dunajčani pa so se tekom zadnjih dni v ogromnem številu tudi osebno poslovili od prezidenta in bivšega župana. Ves teden so se na Dunaju in v posameznih zveznih deželah vrstile izredne žalne seje raznih javnih ustanov, v gledališčih in v radiu so spremenili programe, medtem ko so bile številne veselice in plesne prireditve preložene ali odpovedane.

Umrli je veliki slovenski arhitekt JOŽE PLEČNIK

V ponedeljek je umrl v Ljubljani največji slovenski arhitekt in univerzitetni profesor dr. h. c. Jože Plečnik.

Rodil se je 1872. leta v Ljubljani. Štiri- najstletnega privede pot v Graz, kjer se vpiše na obrtno šolo. Po končani šoli odide na Dunaj, kjer ga spozna reformator takratne dunajske arhitekture Otto Wagner. Plečnik postane njegov najožji sodelavec. Wagner je cenil Plečnikovo delo, zato mu pripomore na dunajsko umetniško akademijo. Ako se politične razmere ne bi spremenile, bi Plečnik po Wagnerjevi smrti zasedel profesorsko stolicu na akademiji. Na Dunaju je zapustil polno dokazov svoje umetniške ustvarjalnosti — urenil je med drugim tudi Rotundo v Pratu — in dunajsko univerzo se mu je šele pred leti oddolžila s tem, da ga je izvolila za svojega častnega doktorja.

Nekaj časa je Plečnik deloval tudi v Pragi. Prevzel je dolžnost profesorja za dekorativno arhitekturo na tamkajšnji šoli za umetno obrt.

Poln razmah njegovih sil pa se je začel šele leta 1922, ko se je vrnil v Ljubljano in postal redni profesor na tehnični fakulteti na novo ustanovljeni ljubljanski univerzi. Nešteto je spomenikov, ki si jih je s svojim ustvarjanjem kot arhitekt zgradil v Ljubljani in po Sloveniji. Vzgojil je tudi dolgo vrsto slovenskih arhitektov.

Plečnikova dela v Ljubljani so: Univerzitetna knjižnica, Križanke, Žale, Trnovo, uređitev Tivolija, Tromostje in še vrsta drugih zgradb in spomenikov. Izdelal je tudi nešteto osnutkov za spomenike padlim v osvobodilni vojni.

Smrt zveznega prezidenta dr. Theodorja Körnerja pa ni težko prizadela le avstrijskega ljudstva, marveč je vest o njegovi smrti močno odjeknila tudi v svetovni javnosti. Iz vseh delov sveta so državniki in politični voditelji izrazili sožalje avstrijski vladi in avstrijskemu ljudstvu, svetovni tisk pa je posvetil obširne članke osebnosti umrlega.

Včeraj ob 12. uri so se na Dunaju pričele pogrebne svečanosti, ki so se jih poleg domačih predstavnikov in prebivalcev udeležili tudi številni visoki zastopniki tujih držav. Stotisoči so se v svojem imenu in v imenu milijonov Avstrijcev v globoki žalosti poslovili od prezidenta Körnerja, ki je našel zadnji počitek na dunajskem centralnem pokopališču ob strani svojega predhodnika in prijatelja dr. Karla Rennerja.

Dr. Theodor Körner, rojen 24. aprila 1873, je vse svoje življenje posvetil delu za domovino. Kot otrok vojaške družine je tudi on postal vojak ter si s svojimi sposobnostmi zaslužil številna odlikovanja in visoke naslove vse do generala. Čeprav plemiškega rodu, se je Körner že v mla-

dosti čutil povezanega s preprostim ljudstvom in je zato našel tudi v vrste socialističnega gibanja, ki ga je že v prvi republiki izvolilo v parlament in zvezni svet. Leta 1934 je bil aretiran skupno z drugimi socialdemokratskimi voditelji ter je skoraj leto dni preživel v preiskovalnem zaporu. Tudi nacistično zasedbo Avstrije je preživel kot privatnik, leta 1945 — ko so še divjali boji na Dunaju — pa je že spet stal v prvih vrstah javnih delavcev in bil izvoljen za prvega župana Dunaja. V najhujšem povojnem času je ostal na tem odgovornem mestu do leta 1951, ko mu je avstrijsko ljudstvo poverilo najvišjo funkcijo in ga izvolilo za zveznega prezidenta.

Prezident Körner je bil visoko spoštovan v vseh plasteh avstrijskega ljudstva. Poznal je le nesebično delo in dosledno izpolnjevanje prevzetih dolžnosti, njegova največja odlika pa je bila v tem, da je kljub visokim in najvišjim položajem, ki jih je zavzemal v svojem delu za skupnost posvečenem življenju, ostal do zadnjega preprost in skromen. Kakor so ga Dunajčani cenili kot velikega župana in skrbnega očeta mesta, tako ga je avstrij-

ske ljudstvo vzljubilo kot zveznega prezidenta in vestnega čuvarja zakonov ter kot neutrudnega delavca za koristi države in naroda.

Množice Dunajčanov in zastopnikov iz ostalih predelov države, ki so se poklonile mrtvemu prezidentu v dneh pred pogrebom in ob pogrebnih svečanostih samih so bile zgovern dokaz, kako je bil prezident dr. Körner spoštovan in priljubljen med celotnim avstrijskim ljudstvom, bile so dokaz, da je prebivalstvo Avstrije videlo v njem ne le svojega najvišjega predstavnika, marveč v prvi vrsti požrtvovalnega voditelja in javnega delavca, ki mu je bil najvišji cilj srečna bodočnost Avstrije in njenega ljudstva. Za ta cilj je živel in delal vse svoje življenje, temu cilju so bili posvečeni njegovi naporji do zadnjega diha.

Program madžarske vlade

V madžarskem vprašanju je prišlo v začetku tega tedna do dveh važnih dogodkov: Kadarjeva vlada v Budimpešti je objavila svoj program, v Strassburgu pa so pobegli madžarski politiki osnovali poseben »revolucijski odbor«.

Program sedanje madžarske vlade vsebuje deklaracija, ki jo je objavila budimpeštanski radio. Iz te deklaracije je razvidno, da pomeni 4. november 1956, ko je bila osnovana revolucionarna delavsko-kmečka vlada, ločnico v borbi proti kontrarevolucionarnim silam. Glavna naloga te vlade je bila, da ohrani ljudsko republiko in pridobitve socialistične revolucije. V deklaraciji je rečeno, da se madžarska vlada ne bo odrekla pridobitvam zadnjih let, da pa bo odločno prekinila z napakami, ki jih je zagrešil prejšnji režim.

Na gospodarskem področju je vlada storila ukrepe za zvišanje zaslužka delovnih ljudi, ukinila je prisilni odkup kmetijskih pridelkov, kmetom bo pomagala pri ustanovitvi donosnih kmetijskih zadrug, vendar le na podlagi prostovoljnosti, na področju trgovine pa poudarja nujno potrebo po razširitvi privatne trgovine.

Vlada je izdala tudi odredbo o delavskih svetih, odločno se bo lotila decentralizacije državne uprave in bodo dobili širše kompetence lokalni organi ljudske oblasti, glavne smernice pa bo po vladnem načrtu dajal parlament, ki naj bi redno zasedal.

Glede sovjetskih čet na madžarskem ozemlju poudarja deklaracija, da je sovjetska vojska na Madžarskem »v sedanjem zaostrenem položaju čuvar madžarskega naroda pred morebitnim napadom imperialističnih sil«. Dokončno ureditev vprašanja bivanja sovjetskih čet na Madžarskem pa nameravata najti madžarska in sovjetska vlada s prijateljskimi razgovori. V zunanji politiki pa bo madžarsko vladno vodilo načelo aktivne koeksistence, to je prijateljskega sodelovanja z vsemi državami, ki bodo spoštovale suverenost in neodvisnost Madžarske.

Skoraj istočasno z objavo deklaracije Kadarjeve vlade so se sestali v Strassburgu pobegli madžarski politiki, ki so osnovali poseben revolucijski odbor pod predsedstvom Ane Kethly, predsednice madžarske socialdemokratske stranke. Ta odbor je na javnem zborovanju zahteval svobodne volitve ter vzpostavitev nevtralne Madžarske, v ostalem pa namerava Madžarsko zastopati pred Združenimi narodi in drugimi mednarodnimi ustanovami.

Zvezni prezident Körner in koroški Slovenci

Tudi koroške Slovence je nenadna smrt zveznega prezidenta dr. Theodorja Körnerja težko prizadela, saj smo v njem videli državnika in človeka, ki mu enakovrednost vseh državljanov in spoštovanje med narodni niso bile le prazne fraze. Še dobro se spominjamo njegovih besed, ki jih je spregovoril ob odkritju spominske plošče največjemu slovenskemu pesniku Francetu Prešernu leta 1950 na Dunaju, ko je dejal, naj bi Prešernova načela obveljala tudi danes, ko si ves svet želi miru, koroške Slovence pa izrecno pozval: **Ostanite zvesti izročilu velikega Prešerna in s tem svojemu narodu!** Prav tako pa nam je v spominu tudi njegov odgovor Demokratični fronti, ko je sklenila podpirati njegovo kandidaturo za zveznega prezidenta, kajti dejal je, da ga je ta vest res zelo razveselila, ker da vidi v tem izrazu upanja posebne vrednosti. In dalje: **Zagotavljam Vam, da sega moje nikdar zamolčano spoštovanje in prijateljstvo do slovenskega naroda nazaj v moja mladostna leta in da sploh nikdar nisem imel narodnostnih predsodkov ali bil sovražnik kakršnega koli drugega naroda.**

Tak je bil prezident Körner v besedah in tudi v dejanjih in kot takega smo ga koroški Slovenci še posebej spoštovali. Zato smo se ob njegovi smrti tudi skupno z vsemi avstrijskimi državljani v globoki žalosti poklonili njegovemu spominu. Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je ob prezidentovi smrti poslala zveznemu kanclerju ing. Raabu brzojavko naslednje vsebine:

Skupno z vsem avstrijskim ljudstvom se

tudi koroški Slovenci v žalosti in spoštovanju klanjamo veliki osebnosti umrlega gospoda zveznega prezidenta dr. Theodorja Körnerja ter izražamo naše iskreno sožalje.

V brzojavki, ki jo je ZSO poslala ob tej

Med svojim bivanjem na Koroškem je zvezni prezident obiskal tudi nekatere naše kraje. Na sliki ga vidimo, ko se pozdravlja s slovenskim občinskim odbornikom v Logi vasi Arnoldom Černicem.

priložnosti koroškemu deželnemu glavarju Wedenigu, pa je rečeno:

Ob nenadni smrti visoko spoštovanega zveznega prezidenta gospoda dr. Theodorja Körnerja žalujemo z vsem avstrijskim ljudstvom tudi koroški Slovenci in izražamo iskreno sočustvanje.

Ministrski predsednik Eden odstopil

Posledice zavožene britanske politike na Bližnjem vzhodu vedno bolj prihajajo do izraza. Ko so se Velika Britanija, Francija in Izrael odločili za oborožen napad na Egipt, da bi s silo rešili vprašanje Sueza, je bilo vsakomur jasno, da taka politika ne more voditi do jasnih ciljev in uspešne rešitve tako važnega vprašanja, kot je Sueški prekop.

Že v času napada na Suez, ko je bila kriza na višku, je prišel ministrski predsednik Velike Britanije Eden v zelo težaven položaj. Da bi se umaknil težavam, si je vzel bolniški dopust in odpoto-

val na otok Jamaika. Javnost je že takrat računala z njegovim odstopom. Vendar se je še vrnil v London, kjer pa se iz zavoženega položaja ni mogel več rešiti, tako da je v sredo končno res odstopil. Kraljica Elizabeta je njegov odstop sprejela.

Eden navaja, da je odstopil iz zdravstvenih razlogov, da zaradi bolezní ne more več v redu opravljati odgovornih poslov, kar pa mu nihče prav ne verjame. Britanska javnost je bila popolnoma presenečena, pa tudi v svetu niso pričakovali tako nenadnega odstopa. Za Edenovega naslednika navajajo lorda Butlerja.

Samostojno slovensko šolstvo na Goriškem ogroženo

Rimska vlada je ob koncu leta sklepala med drugim tudi o uzakonitvi slovenskega šolstva na Tržaškem in Goriškem. Ministrski svet je odobril načrt tozadavnega zakona, ki vsebuje določilo, da bodo na Tržaškem ozemlju obstoječe samostojne slovenske šole ohranjene, v goriški pokrajini pa bodo uvedeni posebni tečaji v slovenščini. Po tem zakonskem načrtu je tudi predvidena posebna komisija, ki naj bi odločala o pravici slovenskih otrok do obiskovanja slovenskega pouka; za vpis na slovenske šole se bo zahtevalo od učencev poseben dokaz, da je njihov materinski jezik slovenski.

V goriški slovenski javnosti so ti načrti italijanske vlade povzročili veliko zaskrbljenost in izzvali upravičeno ogorčenje. Taka ureditev bi namreč pomenila, da bodo na Goriškem samostojne slovenske šole ukinjene in v obliki tečajev ali paralelek vključene in podrejene italijan-

skim šolskim zavodom. „To bi pomenilo“ — naglašala napredni goriški list Soča — »diskriminacijo slovenskega šolstva na Goriškem, v primerjavi s Tržaškim področjem, da ne govorimo o Beneški Sloveniji, ki je zakonski osnutek sploh ne omejuje.«

Kulturno-gospodarska zveza v Gorici je v posebnem proglasu na Slovence v Italiji ugotovila, da pomeni sklep italijanske vlade kršitev črke in duha italijanske ustave ter teptanje osnovnih manjšinskih pravic, in pozvala tudi demokratično italijansko javnost, naj podpre slovensko manjšino v borbi za avtonomijo in pravično uzakonitev slovenskega šolstva.

V skupnem pozivu, ki so ga naslovile vse slovenske akademske organizacije v Gorici na slovensko javnost, je poudarjeno, da je zakonski osnutek, kot ga je sprejela italijanska vlada, za slovensko manjšino nesprejemljiv, ker smatra Slovence na Goriškem za podrejene državljane, ker odreja slovenskim šolam sleherno avtonomijo, ker dela razliko med državljani slovenske narodnosti na Tržaškem in Goriškem v očitno škodo goriških Slovencev in ker sploh ne upošteva pravice beneških Slovencev do svojih šol. Pravtako so slovenske akademske organizacije izrazile prepričanje, da bo tudi dobronamerna italijanska javnost pokazala razumevanje

za najosnovnejše pravice Slovencev v Italiji.

Kakor poroča »Primorski dnevnik«, je videmski socialistični poslanec prof. Marangoni v zvezi z vraščanjem slovenskega šolstva obiskal goriškega prefekta in šolskega skrbnika za goriško pokrajino ter izmenjal misli o tem tudi s predstavniki komunistične stranke. List ugotavlja, da slovenska in italijanska demokratična javnost z zadovoljstvom pozdravlja prve korake predstavnikov levičarskih sil v skladu z načeli o dolžnostih socialistov do manjšin.

»Slovenski poročevalec« je v daljšem komentariu zapisal, da je odnos do slovenske manjšine še vedno tisti barometer, ki kaže resnično dobro voljo italijanskih odgovornih krogov za poglobljanje dobrih odnosov med obema državama. Želeli bi bilo — piše list — da bodo demokratični poslanci uspeli odstraniti iz načrta vse tisto, kar ni v skladu s sprejetimi obveznostmi italijanske vlade in ustave in kar žali narodnostni čut Slovencev v Italiji. Ker gre v tem primeru za zelo važen ukrep za Slovence v Italiji, bi bilo želeli, da bi v Rimu razumeli, da se s takimi nedemokratičnimi ukrepi ne more prispevati h krepitvi zaupanja v dobro voljo odgovornih ljudi pri urejanju manjšinskih vprašanj.

Prosvetni minister ustregel „volji staršev“

Kakor znano so tako imenovana združenja staršev na dveh beliaških gimnazijah pred nedavnim postavila prosvetnemu ministru, deželnemu glavarju in deželnemu šolskemu svetu takorekoč ultimativno zahtevo po spremembi obveznega pouka slovenščine na gimnazijah v predmet proste izbire. To naj bi se zgodilo takoj in neodvisno od tega ali in kdaj bo prišlo do ustanovitve posebnih slovenske srednje šole v Celovcu. Ultimatum so podkrepili z grožnjo, da bodo takoj po novem letu izvedli šolski štrajk, če do tega časa njihovi zahtevi ne bi bilo ugodeno.

Šolski štrajk je izostal. Izostal pa ni zato, ker bi se bili morda pobudniki gonje proti pouku slovenščine medtem že spametovali ali spreobrnil k demokratičnim oblikam človeškega sožitja v deželi dveh narodov in jezikov. Ne, do šolskega štrajka ni prišlo zato, ker se je — kakor kaže — prosvetno ministrstvo na Dunaju uklonilo grožnji. Kakor smo brali, so prejeli načelniki navedenih združenj od prosvetnega ministra dr. Drimmla osebna pisma, v katerih jim sporoča, da bo »ustrezno volji staršev še do letošnjega poletja obvezni pouk slovenščine na srednjih šolah spremenjen v predmet proste izbire, po drugi strani pa, da bo neodvisno od tega

ustanovljena v Celovcu slovenska srednja šola.« Torej točno v smislu postavljene ultimata!

Uradno je poseben ministrski komite zadolžen za to, da se bavi z bodočo ureditvijo šolstva na južnem Koroškem in sploh z vsemi vprašanji izvedbe člena 7 Državne pogodbe. Javnost pa vsekakor še ni ničesar izvedela o tem, da bi bil ta komite sklenil kaj takega, kar je sedaj prosvetni minister sporočil v Beljak. Nehote se človeku vsiljuje vprašanje, čemu neki poseben ministrski komite, če — kakor izgleda — dejansko le en sam minister lahko odreja v tako važnih vprašanjih. Še bolj kočljiva in resna pa postane stvar v trenutku, ko do takih odločitev pride pod pritiskom ultimativnih groženj.

Sama po sebi je volja staršev lepa in spoštljiva zadeva. Pogoji, nameni in načini, s katerimi se na Koroškem v gotovih vprašanjih ustvarja takoiimenovana »volja ali pravica staršev«, pa so dovolj znani že iz preteklosti. Ti pa niso lepi, ne spoštljivi. Naperjeni tudi danes proti demokratičnemu načelu enakih pravic in enakih dolžnosti državljanov na ozemlju dveh jezikov, so kvečjemu karikatura demokracije.

PO ŠIRNEM SVETU

Peking. — Pretekli teden je bil v Pekingu podpisan trgovinski sporazum med LR Kitaisko in FLR Jugoslavijo. Menjava blaga bo v letu 1957 dosegla 7 milijonov funtov oziroma bo za dobrih 40 % večja kot lani. Hkrati so v Pekingu podpisali sporazum o statutu kitaisko-jugoslovanskega komiteja za znanstveno in tehnično sodelovanje.

New York. — Politični odbor Generalne skupščine OZN je začel obravnavati vprašanje združitve in obnove Koreje ter vraščanje bivših ujetnikov v korejski vojni. Na predlog ameriške delegacije prisostvuje razpravam o Koreji tudi delegat Južne Koreje, Severna Koreja ni zastopana.

Budimpešta. — Gmotno škodo, nastalo ob oktobrskih dogodkih v Budimpešti, cenijo na približno milijardo forintov. V ta znesek je vračunana tudi škoda na poslopih in v stanovanjih, v mestnem prometu in v trgovini v glavnem mestu Madžarske.

Bonn. — Ker je na dnevnem redu zasedanja Združenih narodov veliko neresenih vprašanj, bonnska vlada ne pričakuje, da bo vprašanje združitve Nemčije že sedaj predloženo Generalni skupščini. To vprašanje bodo obravnavali na enem izmed naslednjih zasedanj Generalne skupščine.

New York. — Pomočnik generalnega sekretarja Organizacije združenih narodov Cordier je na tiskovni konferenci v New Yorku izjavil, da bodo prihodnji teden verjetno podpisali sporazum med Združenimi narodi in Egiptom o čiščenju Sueškega prekopa. Po besedah Cordiera pričakujejo, da bo prekop do začetka maja letos spet povsem sposoben za promet.

London. — Minister za zdravstvo v britanski vladi Turton je odklonil zahtevo britanskih zdravnikov po zvišanju plač. Dejal je, da sedanji gospodarski položaj Velike Britanije ne dovoljuje, da bi ugodili 40.000 zdravnikom in jim zvišali plače za 24 odstotkov. Po Turtonovih besedah bi to stalo državo 20 milijonov funtov šterlingov na leto, kar pa je prevelika »obremenitev«.

Bonn. — Kakor poroča zapadnonemški minister Oberländer, je v preteklem letu pribežalo iz Vzhodne Nemčije v Zapadno Nemčijo vsega skupaj 279.189 beguncev, kar predstavlja 10 % več kakor leta 1955. Število beguncev nenehno narašča.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Preusmeritev egiptovske zunanje trgovine

V zadnjem času se je egiptovska zunanja trgovina močno preusmerila. Egipčani čedalje bolj zapuščajo zahodni trg. V prvih šestih mesecih leta 1956 se je uvoz iz ZDA v Egipt povečal za 62 % v primeri z istim obdobjem leta 1955, uvoz iz Sovjetske zveze in drugih vzhodnih dežel pa za 147 %. Izvoz v Ameriko je nazadoval za 44 %, medtem ko je izvoz v vzhodne države napredoval za 156 %. Egipt je namreč sklenil trgovinske pogodbe s Sovjetsko zvezo, Češkoslovaško, Poljsko, Romunijo, Madžarsko, Vzhodno Nemčijo in Kitajsko.

Sovjetsko zlato na zahodnem trgu

Čez Prago in Pariz so prepeljali 11 ton sovjetskega zlata na zahodno tržišče. Zlato ima vrednost 12 milijonov dolarjev. Na londonskem trgu so to zlato prodali zapadnim operaterjem. To je bil samo del zlata, ki so ga Rusi v preteklem letu prodali na tujem trgu. V Švici so sovjetski agenti prodali zlato za prenosne funte šterlinge, to je za angleški denar, ki ga lahko menjaš za vsako valuto po uradnem tečaju. Finančni ki računajo, da je Sovjetska zveza prodala v letu 1956 okoli 62 ton zlata v vrednosti okoli 68 milijonov dolarjev. S tem zlatom kupuje Sovjetska zveza blago na zunanjih trgih.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Tridentski in brixenški škofje so bili važni in mogočni posvetni gospodarji. Kot njihovi posvetni rivali in kasneje upravni posesti so se povzpeli v poznejši dobi do oblasti grofje iz gradu Tirol, po katerem je prevzela vsa dežela pozneje z njihovo oblastjo tudi ime. Bili so mogočen rod in vladali prostrani pokrajini, njihova družina je gospodovala tudi goriški pokrajini, v dobi Majnarda II. pa tudi Koroški in celo Češki. Po smrti Majnarda III. leta 1363, s katerim je rod tirolsko-goriških grofov izumrl, končno izroči Marjeta Maultasch vse imenovane dežele Habsburžanu Rudolfu IV. ter tako pripadejo tedanji in poznejši Avstriji. Nato ostane vsa Tirolska do leta 1805 del avstrijskih dežel. V tem letu pa jo odtrgajo Bavarci ter jo priključijo svoji vladavini, ko se kot zavezniki Francozov zmagovito borijo proti Avstriji. Vstaje Tirolcev pod vodstvom južnotirolskega kmeta Andreja Hoferja sicer za kratko dobo preženejo bavarske in francoske okupatorje iz dežele, končajo pa z ustrelitvijo Andreja Hoferja 20. februarja 1810 v Mantovi. Po zmagah nad Francozi spada vsa Tirolska leta 1814 spet k Avstriji. Šele izguba prve svetovne vojne in razpad

habsburške vladavine v Avstriji leta 1918 razkosa Tirolsko na tri dele, od katerih pripade po senžermenski mirovni pogodbi z dne 10. septembra 1919 Južna Tirolska Italiji.

Od tiste dobe, torej komaj pičlih 40 let, je Južna Tirolska nemški manjšinski problem.

S Koroško veže Južno Tirolsko vsa stoletja mnogo vezi: Sorodna plemena in ljudstva so naseljevala pred Rimljani obe pokrajini; v rimski dobi sta pripadali deloma isti upravni enoti, predvsem pa istim kulturnim, gospodarskim in političnim vplivom; prevzeli sta že pred prihodom novih plemen v rimski dobi krščanstvo; imeli sta isto bajuvarsko in frankovsko gospostvo — čeravno brez dvoma na Koroškem na povsem drugih šibkejših temeljih. Korošec Albuin iz Kamna je poznan kot brixenški škof, goriški grofje so povezovali usodo obeh pokrajin, isti Habsburgovci so jima vladali. Tudi v dobi francoskih pohodov smo na Koroškem pripadali istemu vplivnemu področju v obliki Ilirskega kraljestva... Danes pa nas veže — čeprav močno različna — usoda življenja in borbe nacionalne manjšine!

Gospodarski pogoji in razvitost

Od celotne površine Južne Tirolske pokriva okrog 300.000 ha gozd, 265.000 ha obsegajo pašniki in travniki in samo okrog 65.000 ha je obdelovalne zemlje, to je predvsem sadovnjakov, vinogradov in njiv. Jasno je, da se razprostirajo gozdovi in pašniki oziroma planine predvsem v višinskih legah. Zato igra planšarstvo, živinoreja in gozdno gospodarstvo ter s temi panogami povezana predelava vloga v gospodarstvu višinskega dela dežele. Vsled klimatsko ugodnih pogojev pa je še važnejša produkcija v območju dolin, kjer uspeva daleč v notranjost trta ter daje tudi v naših krajih dobro poznana in čislana vina Kalterersee, Terlaner itd. Letno vnovčijo južnotirolski kmetje nad 280.000 hl vina (kar pomeni sicer samo 1 % vse italijanske proizvodnje) in ga izvozijo nad 250.000 hl v tujino, predvsem v Nemčijo in Avstrijo, kar predstavlja 27 % vsega izvoza vina iz Italije! Nič manj važno in razvito ni sadjarstvo: Ves Vintschgau (to je gornja dolina Etsch), široka pokrajina okrog Bozena ter dalje proti jugu in po dolini Eisack tja do Brixena je zasajena z najplemenitejšimi sortami jabolok, hrušk, marelic in češenj. Menda je malokod v svetu sadjarstvo na tako visoko razviti stopnji: Stalno okopavajo, gnojijo, uničujejo škodljivce, obrezujejo in namakajo; proti slani in toči imajo

organizirano posebno terensko zaščitno službo, ki z raketami preprečuje oškodovanje nasadov po toči ali pa jih zamegli v umetnem dimu proti pozebi cvetja. Pravijo, da doba pomladnega cvetenja odloča o razpoloženju Južnih Tirolcev — ker odloča o najvažnejšem izkupičku dolin. Saj gre južnotirolsko sadje v Argentino in Avstralijo ter v najbolj oddaljene kraje sveta. Samo potom zadrug izvozijo letno preko 10.000 vagonov jabolok in hrušk ter nad 100 vagonov marelic in breskev!

(Nadaljevanje sledi)

Proti severu je Južna Tirolska zaščitena z visokimi gorami

SEDEM DNI V BUDIMPEŠTI

30. oktober

TOREK

Najbolj tiha budimpeštanska noč. Celo tanki so mirovali, v tišini pa so skrbi glasne. Če bi jih glasbeno zabeležili, bi bila to najbolj modernistična simfonija. Še enkrat, atonalnost in moderni kontrapunkt nista dekadence glede na okus, pa tudi na moja pastir-ska ušesa. Tisto malenkostno spanje, kolikor ga je bilo, sploh ni bilo spanje. To so bile nekakšne zelo umazane krpe. Zato sem se raz-

Porušene hiše — priče spopadov

veselil sončnega jutra in še z večjim veseljem zajtrkoval. Izmed tujcev sva ostala v hotelu samo delegacija kitajskih žena in jaz. Zdaj ne bo nikogar več, da bi sprožil preplah, Kitajke pa so po kitajsko izsebnost in mirne tudi zato, ker je bila ena izmed njih v velikem pohodu komandant polka. Vendar pa je restavracija polna. Tu so člani olimpijske ekipe, ki se odpelje z avtobusi na Češkoslovaško, odondot pa odpotuje v Melbourne, da se bo borila za slavo športne Madžarske. Tudi Madžarske s Košutovim grbom. V tem trenutku pa ne želim prisoditi temu emblemu nobenega posebnega pomena.

Naš poslanik Soldatič mi je telefoniral in rekel, naj se z Leom Gerškovičem in Savom Medanom z avtomobilom takoj odpeljem v Beograd. Brez prave volje sem pospravil svoje stvari; rad bi bil še ostal na Madžarskem, pa sem bil tako utrujen, da nisem mogel nasprotovati nobenim željam in zahtevam.

Vtem ko sem čakal na avtomobil, je prišel v hotel pisatelj, ki se je do včeraj boril s puško v roki, zdaj pa je član revolucionarnega odbora inteligence. Prišel ni zaradi mene, marveč se je poslovil od svoje prijateljice športnice. Ker pa sva bila znana, sva govorila o položaju v tistem trenutku in rekel mi je:

„Če bi se obdržala sedanja vlada, ne glede na njen koalicijski značaj, menim, da jamči za nadaljnjo izgradnjo socializma na Madžarskem, seveda drugačnega, kakor je bil dose-danji... Ljudje, ki so do 23. oktobra vodili deželo, morajo prevzeti posledice za politiko, ki so jo uveljavili od leta 1948. Vsi pa si zdaj umivajo roke. Rakosy ni edini kriv. Ne mislim na kadrovske in osebne spremembe v partiji in v vsem državnem aparatu. Mislim na kadrovske, sodno odgovornost, ki se ji nikakor ne smejo ogniti... Trdim celo, da vsa madžarska inteligenca želi, da Madžarska odpove varšavsko pogodbo in ostane nevtralna kakor Avstrija.“

„Če želite biti socialistična država, tedaj ne razumem, zakaj vidite v Avstriji zgled opozicije v sedanji mednarodni konstelaciji. Med avstrijsko nevtralnostjo in politiko aktivne koeksistence, n. pr. jugoslovansko, je kvalitativna razlika.“

„Da, da. V bistvu želimo doseči v mednarodnih stikih položaj, kakršen je položaj Jugoslavije. Le da ljudje na Madžarskem še zdaleč nimajo v vsem prave predstave o Jugoslaviji in njeni zunanji politiki. Sami veste, kako smo pri nas več let pisali in govorili o Jugoslaviji. Če večina ni verjela rakosyjevski propagandi, to ne zadostuje, da bi ti ljudje poznali pravo stanje stvari. Primer Avstrije je preprostejši...“

„Ne verjamem, da bi ljudje iz sedanje vlade, ki se pripravljajo, da znova ustanove svoje stranke, a te stranke niso socialistične, želeli socialistični sistem.“

„Ne pozabite, da ima Madžarska številčno močan delavski razred in da bodo delavci z orožjem v roki branili svoje tovarne in delavske svete, če bo to potrebno. Nikar ne povzemajte naglih sklepov in ne dopustite, da vam divjanje te mračne stihije zatemni podobo naše vstaje.“

Ni se mi hotelo nadaljevati pogovor, ker je stala kraj njega stroga plavalaska z zeleno torbico in z vsem kazala, da se v teh ne-

kaj trenutkih, preden odpotuje v Melbourne, ne zanima zame in za politične pogovore svojega prijatelja. Pustil sem ju sama.

Na našem veleposlaništvu sem srečal Ivana Ivanjija, ki mi je pripovedoval o svojih doživetjih. Povedal mi je, da je bil v neposredni bližini protirevolucionarnega odbora, ki ga vodi neki horthyjevski oficir. Bore se proti Rusom in Imru Nagyu in ne govore o nobeni vladi. Stvar je jasna. Povedal mi je tudi, da je v Kecskemetu madžarska vojska, ki ima dobro vodstvo, likvidirala čisto profašistične čete, ki so jih skrivaj oborožili in ki so takoj, ko je izbruhnil upor v Budimpešti, hotele zasesti ustanove. Vojska jih je sama hitro likvidirala in obnovila red. Ta del garnizije je na strani Nagyeve vlade. Ivanjija ima mnogo podatkov o ubijanju komunistov, ki jih napadajo zadnje dni na Madžarskem.

O pol enajstih smo se odpeljali z avtomobilom, ki smo ga okrasili z veliko jugoslovansko zastavo. Ali je moj odhod iz Madžarske bežanje pred redko pisateljevo življenjsko priložnostjo? V nekaterih ulicah znova pokajo puške in regljajo strojnice. Vse ulice pa so polne ljudi, ki nas ustavljajo in nam kažejo, kam ne smemo kreniti. Gesla po stenhah pozivajo na generalno stavko, dokler se sovjetske čete ne umaknejo. Vozimo se mimo barikad, prevrnjenih tramvajev in vsakršnih zaklonišč v uličnih bojih. Na vratih neke tovarne razbijajo dosedanjí madžarski mavčni grb, skupine fantičev razbijajo in lomijo napise ulic, imenovanih po Stalinu in drugih sovjetskih voditeljih. Tramvajске tirnice so tako zarjavele, ko da že deset let niso tekla po njih kolesa. Povsod na križiščih nas ustavljajo oboroženi civilisti, nas sprašujejo, kam smo namenjeni in nam kažejo prosto pot. In ko smo mislili, da smo že zunaj Budimpešte, ko smo bili že prispeli na področje, polno sovjetskih tankov in topov, so nas ustavili sovjetski vojaki in nam brez sleherne razprave veleli, naj se vrnemo. Takšna vrnitev na veleposlaništvo je bila za vse in tudi za nas nekako sramotna.

IZ NEUREJENIH BELEŽK

Položaj se je naglo poslabšal. Pripravljale so se nove demonstracije. Delavci na železnicaht zahtevajo drugega ministra. Izmenjali so ga. Saj ni zadnji, ki naj ga na zahtevo ljudstva izmenjajo, saj vlada v teh trenutkih samo izpolnjuje zahteve. Teh zahtev pa je mnogo. Kolikor zahtev, toliko tudi kompromisov, toliko tudi popuščanja.

Prevajajo mi in jaz prepisujem nekatere odstavke iz današnjih budimpeštanskih časnikov.

„Iga zag“ („Resnica“), glasilo revolucionarnega madžarskega brambovstva in mladine, prvo leto, peta številka, 30. oktober 1956. „V srcu revolucije pri Kilijanu“:

„Se nikoli se nisem tako čutil človeka in Madžara, kakor ko sem hodil po središču Budimpešte, ko sem se mudil v srcu revolucije v okraju Kilijan. Videl sem borce v boju in ljudi, ki so se zbirali okrog njih. Govoril sem s stoterimi izmed njih in jih poslušal. Skupno smo čutili, da je madžarska pravda nepremagljiva. Videl sem razvaline, videl hiše, okrušene od krogel, štirinadstropna in petnadstropna poslopja, ne samo poškodovana, marveč porušena, razdejana. Blizu hiše sem videl še zmerom razbite topove, tanke in oklopnike. Videl sem tudi trupla sovjetskih vojakov...“

Na koncu članka postavlja pisec pogoje za mir, ki se glase: „Prvič, da sovjetske čete dejansko in nedvoumno zapuste Madžarsko, drugič, da se slavnemu madžarskemu brambovstvu, milici in delavski milici, dalje oboroženi mladini skupaj z borci za svobodo prepusti obramba Budimpešte in ohranitev reda v vsej Madžarski; tretjič, da se dejansko, ne samo na jeziku, ukrepa proti organom javne varnosti in da se zločinci razorože; četrtič, na koncu, toda ne kot zadnji pogoj, da se vlada odkriža sumljivih elementov in da pripravi svobodne tajne volitve, da bi prišel do veljave glas madžarskega naroda.“

Ostali naslovi tega časnika, te „Resnice“ so: „Madžarsko podeželje je čvrsto na strani revolucije“, „Izmenjali so izdajalca Petra Kosa, delegata v OZN“, „Angleški in ameriški časniki pozdravljajo osvobodilni boj Madžarske“.

Z obiska pri pisatelju Finžgarju

Realistične povesti, ljudske igre in mladinski spisi slovenskega pisatelja F. S. Finžgarja so na široko znani in priljubljeni tudi med koroškimi Slovenci. Naš starejši rod si v svojih spominih na mlajša leta še lahko živo prikljče v zavest globoko zamaknjenost in navdušenje ter narodno zavest in ponos, ki sta se mu budila in utrjevala ob prebiranju zgodovinskega romana »Pod svobodnim soncem«. Literarni zgodovinar dr. France Koblar je o nastanku te Finžgarjeve velike zgodovinske povesti zapisal: Narodu, ki so mu odrekli celo zgodovino in ga na vse načine hoteli ponižati na stopnjo podložnega ljudstva, je hotel Finžgar pokazati, da so bili njegovi davni predniki svobodni in močni ljudje, očetje velikih dejanj.

Da bi posredovali tudi naši mlajši generaciji ta Finžgarjev veliki tekst, smo se odločili za ponatis v našem listu. Pisatelja smo seve predhodno naprosili in vprašali za dovoljenje.

Ko sem ob tej priložnosti že v drugič imel čast obiskati pisatelja na njegovem domu na Mirju v Ljubljani, sem bil po tistem nekoliko zaskrbljen, da bi mu nenapovedan morda bil v nadlego. Pa je bilo kot takrat, ko smo ga ob njegovi osemdesetletnici v troje obiskali in mu čestitali v imenu koroških Slovencev. Tudi tokrat me je prijazno povabil v svojo delovno sobo nasmejan, vesel in živahen, kakor da se mu medtem ni nabralo že šest let k osmim križem. Res, da mu naglušnost in pešanje spomina delata težave, vendar je, drugače zdrav in trden kot dren, še vedno tisti naš pisatelj kot ga poznamo iz njegovih del. Preprost, priroden, pristrčen in poln humorja ob svojih velikih življenjskih izkušnjah. Ves dan bi bil z užitkom poslušal njegovo izklesano in bogato a vendar tako domačo slovensko govorico.

V nevezanem pomenku se je pisatelj spomnil, kako je kot mlad duhovnik v štirih letih obredel sedem kaplanij, kako se je poleg svojega poklica in plodnega literarnega dela udejstvoval in prizadeval med svojim ljudstvom tudi kot gospodarstvenik in zadržnik. Kot svoje zadnje delo — vsaj tako zatrjuje — je za Mohorjevo družbo v Celju napisal pred nedavnim svoj življenjepis, o katerem so-

di, da ga bodo ljudje radi brali. Kljub svoji vidni starosti pisatelj še z velikim zanimanjem in sodoživljanjem spremlja rast in razvoj svoje ožje in širne domovine. Zlasti se iskreno veseli, da je nova Jugoslavija uspela združiti večji del slovenske Primorske in hrvaško Istro pod skupno državno streho. Z vidnim spoštovanjem govori o predsedniku republike Titu in o uspešni prizadevnosti vseh tistih jugoslovanskih vodilnih ljudi, ki so s svojo sposobnostjo in razumno politiko znali uveljaviti in utrditi ugled Jugoslavije in njenih narodov v širnem svetu.

Tudi na Koroško vežejo pisatelja Finžgarja lepi spomini. Poleg poznejšega sodelovanja z Mohorjevo družbo, ko je bila še v Celovcu, se rad spominja naših krajev še iz časa, ko jih je kot mlad študent prehodil peš preko Stola po Rožu do Celovca in Gospe-svete ter ob naših jezerih gor do Beljaka, pa tudi naših ljudi in domov, ki so ga povsod gostoljubno sprejemali pod svojo več ali manj skromno streho.

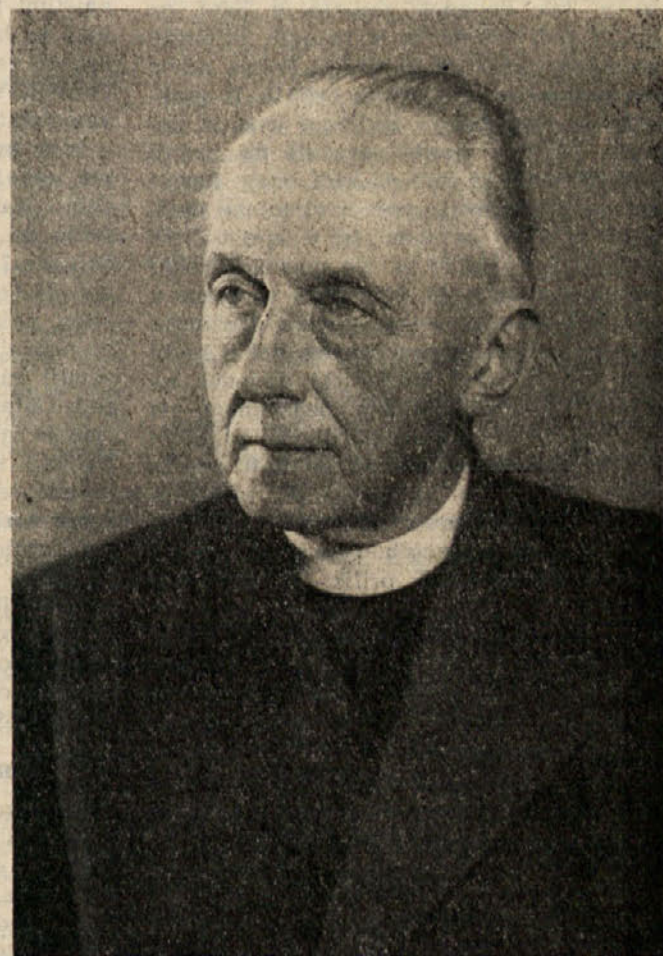
Tem rajši je zato pritrtil naši prošnji za dovoljenje ponatisa njegovega romana, veseleč se, da smo koroški Slovenci tudi v novih pogojih jezikovno in kulturno še čvrsta in živa veja skupnega narodnega debela. Na vprašanje, kako se mu bomo mogli oddolžiti, je široko zamahnil z roko rekoč: »Kaj bi to, saj imate tako mnogo težkoč, želim vam le, da bi jih vztrajno in pogumno premagovali.« Tudi to je pisatelj Finžgar: radodaren za skupnost ter skromen in nezahteven v svojem osebnem življenju. Ta njegova prikupna poteza se odraža tudi v tem, da je svoj gostoljubni dom — prikupno vilo v Ljubljani — poklonil ljudski skupnosti za name-nje slovenske Akademije znanosti in umet-

žarske“, „Veleposlaništvo na Dunaju se nam je pridružilo“, „Stavka igralcev“, „Čermak, Puskas in Bendek so živi“, „Honvedi, pazite na honvedsko čast!“

Časnik „Magyar Szabadsag“, neodvisni demokratski dnevnik, prvo leto, številka 1., z dne 30. oktobra 1956 pa piše v odprtem pismu Imru Nagyu tudi takole:

„Poznam vas dvanajst let. Bil sem v Debreczinu, ko ste na razvalinah upustošene dežele govorili na prvem ljudskem zboru. Videl sem Vas, kako ste se leta 1948 borili proti normi, ki je dušila duha in telo madžarskega delavca. Takrat ste se borili tudi za to, da bi madžarskemu kmetu ne vsilili tujega nasilnega načina življenja. Slišal sem Vas, ko ste julija 1953 razglasili svoj program, ki je bil več let program za vsakega poštenega Madžara. Prva poštena madžarska beseda v našem javnem življenju. Znale so mi tudi hude preizkušnje, ki ste jih preživeli v letih 1954 in 1955. Dne 23. oktobra, tisto nepozabno popoldne, ko se je začelo v našem glavnem mestu ljudstvo dvigati, ste, namesto da bi stopili na čelo gibanja, izgubili samozavest in zabredli v zmedo. Šest dni ste potrebovali, da ste priznali, da je ves prevrat, ki zajema vse sloje našega naroda, „demokratski preokret.“ Pa tudi šest dni je bilo premalo, da bi jasno in nedvoumno povedali svoje mnenje o tem, kdo je ali kdo so ljudje, ki so zahtevali vmešavanje sovjetskih čet za zadušitev upora madžarskega naroda. Na lastne oči sem videl besedilo ministrskega sveta, s katerim je zahteval „pomoč sovjetskih enot za zadušitev vstaje madžarskega naroda.“ In tu pričam, da pod njim nisem videl Vašega podpisa. Zakaj molčite o tem, zakaj ne povešate svojega mnenja odkrito in zakaj ne imenujete imen tistih, ki so naš narod spravili na pot notranje vojne? Zakaj ne poverite svojega mnenja tudi o drugih vprašanjih revolucije, o vprašanju narodne suverenosti, o volilni pravici in o svojih načrtih, to se pravi, kako si zamišljate obnovitev reda in miru in kako si zamišljate uveljavljanje ljudske volje? Mnogo, zelo mnogo jih je, ki jih Vaš molk pomirja in ki vedo, da se skriva za njim hud boj, ki ga morate biti proti silam, ki vlečejo nazaj... Morda je za vas še ena možnost, da si znova pridobite svoj nekdanji ugled in celo več, toda smelo in pogumno bi morali stopiti na čelo, prelomiti z marsičim, kar se Vam je dolgo zdelo sveto...“

(Nadaljevanje na 6. strani)

nosti, ki šteje zaslužnega pisatelja med svoje odlične člane.

Vse prehitro mi je potekel čas v pomenku s starostjo slovenskih pisateljev. Preden sem se poslovil in mu voščil trdno zdravje in vso srečo tudi v novem letu, sem pisatelja poprosil še za sliko in kratko lastnoročno posvetilo. Čeprav dan v osebni in zelo drag mi spomin, sem prepričan, da mi pisatelj ne bo zameril, če njegovo posvetilo sporočim tudi naši širši javnosti, saj velja nam vsem vsebina, kar mi je zapisal pisatelj Finžgar:

Življenje je boj!
Pogumno vanj
in nikar se ga ne boj!

Beseda našim dopisnikom

Nagnili smo se v novo leto 1957. Naj bo tudi priložnost, da se nekoliko pogovorimo z našimi krajevnimi dopisniki. V prvi vrsti izrekamo najiskrenejšo zahvalo vsem onim zvestim sodrušnikom, ki so v minulem letu s svojimi prispevki poročali v našem listu o najrazličnejših dogajanjih iz domače okolice. Poročila o dogodkih po naših krajih so zapiski o našem bitju in žitju, zanimivi predvsem v ožji okolici sami, zanimivi pa večkrat tudi za ves krog bralcev našega lista od Zilje do Podjune. Poleg vse druge aktualne vsebine lista, poleg zanimivega in poučnega branja, so vesti iz vseh krajev naše domovine odsev življenja našega ljudstva, utrinki družbenega, socialnega, gospodarskega ali kulturnega dogajanja, zapiski o uspehih in težkočah, o radosti in žalosti iz vsakdanjega življenja naših ljudi.

Vsi smo sklenili, da stopimo v novo leto s krepkim korakom in namenom, da si hočemo ob mnogih voščilih priboriti uspehe z vztrajnim neutrudljivim delom, z naporom dlani in uma, skratka, s vso prizadevnostjo vseh naših sil in moči. Z novimi načrti, s pojačenim poqumom hočemo v novem letu še bolj utrditi vezi z bralci in prijatelji v številnih družinah, kjer vsak teden z veseljem sprejemajo naš list kot svojega zaželjenega gosta.

Z zahvalo dopisnikom za sodelovanje v minulem letu združujemo še prošnjo za sodelništvo in sodelovanje tudi v letu 1957. Novice iz vseh krajev, koder koli živijo ljudje, ki govorijo naš jezik, naj doprinašajo k temu, da bo naš list še bolj domač, pester in življenjski. To pa je v veliki meri odvisno od vas, cenjeni dopisniki, zato smo prepričani, da boste letos še z večjo vnemo sodelovali na tem področju. K poročevalcem, ki naš list stalno obveščajo o dogodkih iz svojih krajev, vabimo še mnoge druge, ki jim ne manjka daru opazovanja in smisla za stvarno presojanje najrazličnejših dogajanj v njihovi najbližji pa tudi širši okolici.

Vsak dan, vsak teden se tudi po naših krajih, kakor povsod drugod, dogaja marsikaj zanimivega. So dogodki o katerih ljudje govore in živahno razpravljajo in če je tak dogodek zapisan v listu, ga ljudje radi berejo in v mnogih primerih prizadeti list tudi shranijo. Polno novic in vprašanj je, drobnih in velikih. Iz vsakdanjega družabnega življenja smo iz domače okolice morda spremili na zadnji poti človeka, ki smo ga radi imeli, ker je vestno izpolnjeval svoje življenjske dolžnosti nasproti svojem in v korist širše skupnosti. Zakaj bi mu ne posvetili nekaj vrstic v spomin in žalujočim svojcem v tolažbo? Spet se nekje poraja družinska celica mladih novoporočencev. Zakaj ne bi tudi takšen vesel življenjski dogodek na kratko zabeležili? Poleg označenega pa se primerja nešteto drugih dogodkov, srečnih in nesrečnih. Povsod so tudi odprta važna in pereča vprašanja, ki zadevajo nas vse. Napišimo o njih, kajti list predstavlja mnenje mnogih. Dotaknimo se na primer gospodarskih prilik: slabih z namenom, da se odpravijo, ugodnih za zgled drugim. Važna naša zadeva je šola, kateri moramo zaupati našo mladino. Lahko smo z našimi učnimi močmi zadovoljni, morda pa tudi ne. Zadovoljive pojave postavimo za vzor, nepovoljne pa pokažimo v pravi luči! Naša najbližja javna ustanova je občina. Občinska politika na vseh področjih je zanimiva in je list tisti, ki lahko neposredno prizadeje prebivalstvo občine in tudi širšo javnost obvešča o koristnem delu občinske uprave, ali pa graja morebitne hibe in napake. V splošnem pa je skupna naloga nas vseh prizadevanje za neokrnjeno enakopravnost slovenskega človeka v deželi in državi. Krivice in zapostavljanja, ki jih močnejši sosed prizadeva posameznikom in vsej narodni manjšini, je bol, ki se mora primerno odražati tudi v našem tisku. Prav o tem važnem vprašanju lahko povedo naši dosedanj in novi sodrušniki marsikaj, kar more biti doprinos k skupnim naporom za odstranitev krivic in pot k boljše sožitju med obema narodoma na Koroškem ter tudi most za dobre odnose s sosednimi državami.

Glejte, to in še marsikaj drugega je lahko lepo in hvaležno področje pozornosti naših krajevnih dopisnikov. Predsodek nekaterih, češ da ne znajo poročila napisati po pravopisnih pravilih, je nepotre-

Poslovili smo se od očeta — trpina

Drugi dan v novem letu je za vedno zatisnil svoje oči Jurij Županc, p. d. Žnidar na Obirskem. S pokojnim Jurijem je ležal v grob oče-trpin, katerega družina je med časom podivjanega nacističnega nasilja doprinesla dragocene krvave žrtve na oltar domovine, za boljšo usodo teptanega in krvavečega naroda, skratka za visoke ideale človečanstva.

Pokojnemu Juriju in njegovi ženi Barbari, s katero se je poročil leta 1913, so se rodili štiri otroci: Mihi, Lenart, Micka in Hanzl. Otroci so odrasli in se ob skrbni vzgoji svojih narodno zavednih staršev razvili v značajne ljudi. Odlikovala jih je zavest pripadnosti in zvestobe svojemu na Koroškem vedno zapostavljenemu slovenskemu ljudstvu. Zavest pripadnosti svojemu proletarsko-delovnemu ljudstvu, ki čuva in goji tudi dragoceno dobrino, svoj domači jezik, ni bila le odsev rahločutne sentimentalnosti, temveč se je odražala v krepki in junaški dejavnosti.

Ko je prišlo brutalno nacistično nasilje nad naše mirne kraje in naselja, se je kakor pri nešteti drugih pokončnih ljudeh, uprlo tudi v družini Županc in po vseh svojih močeh se je vsa družina zoperstavila krivici. Bolje umreti, kakor živeti pod brezvestnimi nasilniki, ki so teptali vse človečanske pravice! Hanzl že leta 1939 ni maral v nemško vojsko, pozneje pa se je pridružil borcem narodnoosvobodilne borbe. Hitlerjanski pajdaši so zavedno Župančevo družino ovajali gestapovcem in novembra leta 1942 so očeta in mater od-

gnali v mučniško taborišče, kjer so ju ločili, da nista vedela eden za drugega. Sina Mihija in hčerko Mici, poročeno Olip, so leta 1943 obglavili skupno z drugimi selskimi žrtvami, ki jih je krvnik Freissler obsodil na smrt. Hanzl se je kot partizan boril za svobodo na Koroškem in leta 1943 žrtvoval svoje mlado življenje v Apačah. O končni usodi sina Lenarta pa sploh ni nič znanega.

Tako sta oče in mati Županc izgubila vse štiri otroke in doprinesla neprimerno veliko, nepozabno in dragoceno žrtev v borbi za svetlejšo bodočnost svojega ljudstva, domovine in vsega človeštva. V svojih otrokih sta žrtvovala svojo lastno kri za visoke ideale. Človeško gledano je razumljivo, da je bila ta daritev pokojnega očeta Jurija bolesta in težka. Kljub močni zavesti in globokemu prepričanju, da so žrtve za dosego velikih ciljev nujne in

Po naši zemlji

neizogibne, je bil udarec le presilen in nobeno čudo ni, da sta oba, oče in mati, po vojni ves čas bolj bolela, vendar duhovno nista klonila.

Dne 5. januarja t. l. smo ob udeležbi številnih žalnih gostov izročili telesne ostanke pokojnega Jurija Županca materi zemlji na domačem pokopališču na Obirskem. Številna udeležba ob pogrebnih svečano-

najstarejši je bil star šele 13 let. Prevzela je gospodarstvo in ga vodila dobro, tako da se njen dom danes lahko prišteva k vzornim kmetijskim obratom. Njen starejši sin je kljub temu, da se je težko učasil od doma, obiskoval kmetijsko šolo, pa tudi vse ostale otroke je dobro preskrbel ter jim dala med drugimi dobrinami za življenje tudi uspešno vzgojo; predvsem jim je vsadila neomajno narodno zavest.

V času Hitlerjevega režima so se morali vsi njeni sinovi potikati za tuje interese po domalega vsej Evropi. Spet je ostala sama, toda klonila ni. Prišel pa je še najhujši udarec. Z nepregledno vrsto slovenskih družin na Koroškem so izselili tudi družino njene sestre. Tudi za to družino je potem nesebično skrbela, posebno še, ko je zvedela, da je sestra v taborišču hudo zbolela. Ko se je bolna sestra vrnila iz pregnanstva in ji je pred leti umrl mož, je prav tako zanjo skrbela z vso požrtvovalnostjo.

V 72. letu starosti je Plažičevo mater nenadoma prehitela smrt. Ogromna udeležba pri njenem pogrebu je pričala, kako je bila vzorna, odločna in zavedna pokojnica priljubljena pri vseh. Naj si v domači zemlji spočije v miru, žalujočim otrokom in vsem ostalim sorodnikom pa izrekamo naše iskreno sožalje!

Spodnje Dobje nad Baškim jezerom

V Žalah pri Ljubljani so v prvih dneh novega leta številni koroški rojaki in rojakinje za vedno vzeli slovo od Simona Aichholzerja, doma iz Skledarjeve družine v Spodnjem Dobju nad Baškim jezerom. V imenu Kluba koroških Slovencev se je od pokojnega poslovil dr. Julij Felahar.

Starši pokojnega so skrbno vzgajali svoje tri sinove in dve hčerki. Vsi so postali prekaljeni v narodni zavesti in ostali v vsakem položaju zvesti svojemu prepričanju. Pokojni Simon je obiskoval ljudsko šolo v Ločah, pri svojem očetu se je izučil mizarske obrti, potem pa je svoje znanje izpopolnil v obrtni šoli v Beljaku. Nato je vstopil v finančno službo. Po prvi svetovni vojni, kakor mnogo drugih koroških rojakov, ni našel zaposlitve na Koroškem. Do svoje upokojitve, zaradi bolehnosti predčasne, je bil vodja finančne straže v Brzi Palanki. Kot upokojenec je bil do svoje smrti zaposlen v Ljubljani kot mizarski strokovnjak.

Pokojni Simon je bil tihega in blagega značaja, izredno pošten ter človek razvitega socialnega čuta z globokim razumevanjem za reveže in pravico. Zaradi takih vrtilin je bil v službi in zasebnem življenju priljubljen in spoštovan pri vseh. Koroški rojaki bodo pokojnega Simona ohranili v lepem spominu, žalujočim sorodnikom pa velja odkrito sožalje.

stih je prav tako dokaz, kako je bil pokojni spoštovan in priljubljen in njegova žrtev, ki jo je doprinesel za naš vse, ne bo pozabljena nikoli. Spomin na pokojnega bo v našem kraju in širši okolici ostal časten in čist. Pokojni naj si v domači zemlji, ki jo je tako zelo ljubil, spočije v miru, žalostni in hudo prizadeti ženi pa velja naše najgloblje sožalje!

Jugosl. generalni konzulat v stisnjenih prostorih

Celovec. — Minule dni, ko je pritisnil mraz, je počila tudi vodovodna cev v znani Brunnerjevi trgovski hiši v Getreidegasse. Voda, ki je iz zgornjega nadstropja vdrla v prostore, je napravila precejšnjo škodo pri raznih strankah in tudi v trgovini sami. Prizadeti so bili tudi prostori jugoslovanskega generalnega konzulata v prvem nadstropju. Urad je moral

izprazniti dva prostora in se umakniti na ozko odmerjen prostor, in je prisiljen uradovati spet v neugodnih razmerah kakor prejšnja leta, ko je uradoval še v oddaljenem Krumpendorfu in daleč izven mesta na Beljaški cesti.

Kakor smo izvedeli, se trudi jugoslovanski generalni konzulat sedaj še z večjo vnemo, da bi bilo čimprej zgotovljeno lastno poslopje v Radetzkystrasse, ki je, kakor smo pisali, že dograjeno v surovem stanju. Na žalost pa pri svojih sedaj še bolj nujnih naporih za zgotovitev zgradbe jugosl. konzulat ne najde razumevanja pri avstrijskih oblasteh, ki po dobljenih informacijah delajo nerazumljive težkoče predvsem pri uvozu gradbenega materiala.

Kakor vse kaže, gre tudi v tem primeru za delo gotovih sil, ki iščejo vsepovsod možnosti, da bi motili dobrososedske odnose med sosednima državama, v kolikor niso pri tem v ospredju gospodarski interesi raznih mogotcev, ki predvsem v tujskoprometni sezoni skrbijo iz lastnih interesov tudi za razne lažne vesti, da bi zavrli potovanja tujcev na jugoslovanski Jadran.

Zitara ves

Nedavno tega smo na žitarskem pokopališču pokopali krojaškega mojstra Franca Kuharja. Pokojni je sicer še iskal pomoč v bolnišnici, toda pomagalo mu ni več. Bolnega so prepeljali na dom, kjer je tudi preminul. Pokojni Kuhar je bil kot človek vseskozi poštenjak, delaven in skrben ter srčno dober. Zaradi tega so ga imeli radi vsi, ki so ga poznali. V svojih mlajših letih je bil kot zaveden narodnjak tudi požrtvovalen prosvetaš ter je znal posebno spretno in posrečeno šminkati igralce v najrazličnejših vlogah. Pokojnega Kuharja bomo ohranili v blagem spominu, žalujoči ženi in otroku pa izrekamo srčno sožalje.

Potujoči kino SPZ predvaja

od sobote, 12. januarja do četrta, 17. januarja 1957 film:

»Zrcalo življenja«
(Spiegel des Lebens)

v soboto, 12. januarja, ob 20.00 uri v Beli-Galiciji pri St. Hubertusu,
v nedeljo, 13. januarja, ob 14.00 uri v Ledincih pri Rauschu,
ob 20.00 uri v Gornjem Bregu pri Mušetu,
v torek, 15. januarja, ob 20.00 uri v Šmihelu pri Šercerju,
v sredo, 16. januarja, ob 20.00 uri v Škofičah pri Schützu,
v četrtek, 17. januarja, ob 20.00 uri v St. Janžu pri Tišlerju.

KOLENDAR

Petek, 11. januar: Higin
Sobota, 12. januar: Alfred
Nedelja, 13. januar: Veronika
Ponedeljek, 14. januar: Hilarij
Torjek, 15. januar: Pavel
Sreda, 16. januar: Marcel
Četrtek, 17. januar: Anton pušč.

Elektronski šef

V Kaliforniji so začeli uporabljati poseben avtomatični stroj za reševanje številnih administrativnih poslov. V prihodnje bodo stroji, ki jih bodo brezposelni spraševali za delo, večkrat na dan avtomatično pregledali in kontrolirali posebne kartone s podatki o kvalifikacijah nezaposlenih ljudi, jih primerjali z razpoložljivimi praznimi mesti in poiskali zaposlitev, ki bo ustrezala sposobnostim nezaposlenega. Prav ta robot bo avtomatično odzval na dovoljenja slabim vozačem, brž ko bodo storili določeno število prometnih prekrškov. Posebni stroji, ki dnevno izdajajo tudi do 16 tisoč dovoljenj za avtomobilsko vožnjo, so doslej odkrili že več sto ukradenih avtomobilov. Uvedba takšne administracije z električnimi roboti je stala štiri milijone dolarjev.

Otroka sta našla zaklad

V bližini švedske vasi Eskilstuna sta ob koncu aprila brata, šestletni Bo in sedemletni Lars našla v gozdu med mahom in kamni kup bankovcev, ki pa so bili raztrgani na drobne kosce. Policija, ki jo je poklical dečkov oče, je zbrala približno sedem tisoč kosčkov papirnatih bankovcev. V državni banki so sestavili iz njih bankovce v vrednosti 12.315 švedskih kron. Policija je medtem vneto poizvedovala za lastnikom, toda brezuspešno. Nešteti prosilci, ki so prišli z izmišljenimi dokazi o lastništvu, so odšli praznih rok, ker jim ni uspelo dokazati, da je denar njihov.

Tudi svinja ima preteklost

Poleg psa je bila svinja prva domača žival. Njena pradomovina je Centralna Azija, zibelka civilizacije in verstev. Toda kmalu so jo pregnali iz teh vročih krajev in prepovedali uživanje njenega mesa iz higijskih razlogov. Svinjsko meso se hitro kvari in je bilo zato proglašeno za nečisto.

Drugače in bolj praktično so gledali Kitajci na svinjo, ki je bila od nekdaj tradicionalni sestavni del njihovega jedilnega lista. Ni znano, kdaj je svinja prišla v Sredozemlje, toda že stari Grki so jo izredno čislali in ji dodelili častno mesto med domačimi živalmi. S svinjsko krvjo so mogli doseči očiščenje od grehov. Stari Rimljani so žrtvovali svinje ob sklepanju pogodb. Ta običaj velja še danes pri nekaterih primitivnih plemenih, ki živijo na otočju Polinezije.

Galija je bila nekaj središče svinje-reje, in to v času rimskega imperija. Prehrana svinj je bila lahka, saj so se gibale in hranile sredi hrastovih gozdov. Zato so mogli Galci oskrbovati skoro vso Italijo s soljeno in suho svinjino.

Starogrški pisatelj Polibij poroča o ve-

Kakor vedno, smo tudi tokrat z veseljem ugotovili, da vlada med čitatelji našega lista veliko zanimanje tudi za reševanje križank, saj so se v velikem številu odzvali nagradnemu razpisu in poslali svoje rešitve. Tudi tokrat so bile nekatere vposlane rešitve nepravilne, medtem ko je med vpošiljatelji pravih rešitev žreb določil nagrajence, ki dobijo lepe slovenske knjige.

Nagrade dobijo: 1. Goričnik Štefanija, Glinje 4., pošta Borovlje, 2. Pak Miha, Plešivec pri Kotmari vasi, 3. Marica Grilic, Lovanke št. 18, pošta Dobrla ves, 4. Antonia Keršič, Borovlje, Major — Troterstr. 15, 5. Anica Kušej, Blato 6., pošta Pliberk, 6. Vida Atchholzer, Spodnje Dobje 40, pošta Loče ob Baškem jezeru, 7. Marija Schellander, Bistrica, pošta Št. Jakob v Rožu, 8. Foltey Hartmann, Korte pošta Železna Kapla, 9. Tičar Franc, Predvor, Gorenjsko, 10. Srienec Mirko, Krčanje, pošta Greblinj.

Ljubezen med štokljam

Liubezen je štokljam močno prirojena. Znani so primeri, ko so se štoklje spustile v boj z mnogokrat močnejšimi sovražniki, da bi ohranile »zakonskega tovariša« ali mladiča. Tudi ljubosumnost je pri štokljah pogost pojav. Ko so neki štoklji podtaknili kokošja jajca in ko so se izvalili piščančki namesto štokljic, je

liki inteligenci galskih svinj, ki so poznale svojega gospodarja in prihajale na zvižg ali pisk ali klic.

V srednjem veku so metali v večjih naseljih in mestih smeti skozi okna na cesto, kjer so jih svinje pobirale in tako opravljale delo čistilcev mestnih ulic.

Najbogatejša zbirka jajc

Največjo privatno zbirko jajc ima finški zbiralec jajc Ragnar Kraigher. Ta moč hrani 70.000 jajc najrazličnejših ptic. Bogatejša od njegove je samo še zbirka jajc v britanskem muzeju. Največje v Kraigherovi zbirki je nojevo jajce, ki tehta pet kilogramov. Staro je menda nad deset tisoč let, našli so ga na Madagaskarju. Tisoče let se je v pesku ohranilo »popolnoma sveže«. Znanstveniki trdijo, da je morala biti ptica, ki je znesla to jajce, visoka nad štiri metre. Med najmanjša sodijo jajca kolibrija, ki živi na južnoameriški celine. Kolibriji tako hitro maha s svojimi krili, da je šele pred nedavnim s pomoč-

Vse nagrajence prosimo, da pridejo po svojo knjižno nagrado v uredništvo »Slovenskega vestnika« Celovec, Gasometergasse 10/I., in sicer najkasneje do 15. februarja. Nagrajencu iz Slovenije pa bomo nagrado poslali po pošti.

Vsem, ki jim je bila tokrat sreča naklonjena, iskreno čestitamo, drugim pa, ki danes niso bili deležni nagrade, želimo mnogo uspeha za drugič, ko bomo spet objavili kako nagradno križanko.

Veselilo bi nas, ako bi nam tudi kdo izmed ugankarjev poslal kako svojo križanko, ki bi jo potem v listu objavili in tako pritegnili za nekaj trenutkov ljubitelje križank k resnemu premišljevanju.

Rešitev nagradne križanke

Vodoravno: 1. lipa, 4. zavarovano, 12. stop, 15. Odol, 16. FJBE, 17. atej, 18. Vesele praznike vsem, 19. tla, 20. pek, 22. ak, 24. ar, 25. št., 26. tri, 27. pok, 28. na, 29. PS, 30. in, 32. pn, 34. mot, 36. uoa,

bil samec prepričan, da ga je samica prevarala — napadel jo je in ubil.

Najnovejši primer ljubezni med štokljami poročajo iz Sunje pri Sisku v Jugoslaviji. Na eni izmed kmečkih hiš je ostal par štokelj do nastopa najhujših mrzlih dni. Ko je nastopil hud mraz, bi štoklji skoraj zmrazili na strehi. Zato so kmetje splezali na streho in odnesli ptici v topel hlev. Nekaj dni pozneje sta si štoklji že nekoliko opomogli in udomačili. Živinozdravnik je ugotovil, da ima samica zlomljeno perut in da zaradi tega ni mogla jeseni odleteti v južne kraje, kamor se navadno umaknejo štoklje pred hudo zimo, ko zamrznejo luže in mlake, v katerih si te ptice iščejo hrano. Zvesti samec ni zapustil svoje tovarišice in je ostal pri njej, da bi jo branil pred zimskim mrazom.

jo elektronskih leč uspelo fotografirati zamahe njegovih kril.

Zbiralec jajc Kraigher je vsako leto po več mesecev na poti, saj išče ptičja jajca vsepovsod po našem planetu. Tako je kot edini zbiralec našel jajca zelo redke vrste kondorjev, ki že dolgo izumirajo ter jih je najti samo še v globelih Kordiljerov. Razen tega vzdržuje Kraigher poslovne stike z mnogimi strokovnjaki sveta. Njegova najljubša zaposlitev, zbiranje jajc, je zelo draga. Zbiralec sam pravi, da ga stanejo potovanja tudi do milijon finških mark letno.

mi sam Bizanc. Ali on jih je pregnal preko Donave, da so se poskrili po širokih poljanah v visoko travo in zlezli v doline in gozdove kakor pregnana zver. Koliko plena, volov in ovac, sužnje, krepkih in postavnih, je že dal odgnati po cesti v Bizanc! Ali Bizanc je kakor morje. Vse pogoltno, pa je vedno lačen, nikdar ne pravi dovolj, kakor peklensko brezno. Justinijan je deloven cesar, ali samogolten ko zmaj. Vendar, njegovo žrelo bi se še napolnilo, ko bi ne vladal ob njem še nekdo drug — Teodor!

Ko se je Hilbudij domislil imena cesarice, je stisnil pest in segel po ročniku meča.

Teodora, gizdalinka, prešušnica, igralka v cirkusu — ha, taka cesarica! In tribun mora pred njo na kolena in ji poljubljati nogo, tisto nogo, ki je vredna, da bi jo živo odžagali, ker jo nosi na pota zločinov. Oj, ljubša mi je ječmenova kaša, ugodnejša bivolovala koža na slami za ležišče, milejša so mi strelce Slovenov kakor en sam tako poniževalen poljub na nogo taki carici! Junake preganja, ker so pošteni, gizdaline, ki smrde po dišavah, sprejema v razkošnih dvorinah in obsipa s častmi. Kje smo, kaj bo z nami?

Hilbudij je žalostno naslonil glavo ob lesen steber in gledal na valove Donave, ki so pluli mirno dalje.

Kaj je to?

Hilbudij je okrenil glavo, razmršeni

38. prijatelj Vestnik, 45. reka, 46. bori, 47. atek, 48. sram, 49. sladkarija, 50. samo.

Navpično: 1. lovec, 2. post, 3. Adela, 4. Zola, 5. ale, 6. Afr., 7. rja, 8. obz., 9. ven, 10. nak, 11. otep, 12. sever, 13. tišk, 14. pamet, 21. ara, 23. kos, 24. ali, 25. šop, 28. napis, 29. pojem, 31. notes, 33. nekdo, 34. Mira, 35. taks, 36. usta, 37. Anka, 39. tal, 40. LBD, 41. jok, 42. era, 43. mir, 44. EAJ.

Ali že veste...

— da je duraluminij zelo lahka zlitina, ki je trikrat lažja od jekla, čeprav v marsičem ne zaostaja za njim. Duraluminij je zlitina bakra (4 %), mangana (0,6 %), magnezija (0,6 %) in aluminija. Uporabljajo ga predvsem v letalski in avtomobilski industriji, ladjedelništvu, ortopediji ipd.

— da na vsem svetu obdeluje človeštvo 950 milijonov hektarjev zemlje, kar je velikega življenjskega pomena za ohranitev človeštva.

— da iz enega grama zlata lahko izvlčemo 2500 metrov dolgo žico, ki je prostemu očesu že težko vidna, ker je tako tanka.

— da živi na svetu okoli 300 vrst žuželk, ki so človeku škodljive, ker prenašajo različne kužne bolezni ali pa zaradi svoje zalege po različnih živilih, ki postanejo neužitna.

— da je ameriški državljani Robert Hewdges najdebelejši človek na svetu, saj tehta, kakor pravijo, 506 kilogramov. Mož se je pred kratkim vrnil s turneje nekega cirkusa, pri katerem sodeluje. Na turneji cirkusa se je precej zredil, in sicer od 460 na 506 kilogramov, čemur so se njegovi znanci in prijatelji močno začudili. Mož meri okoli trebuha skoraj tri metre!

— da so nekemu zdravniku iz okolice Salzburga ukradli staro italijansko violino, ki je bila izdelana v 18. stoletju in je vredna okoli 30.000 šilingov. Zdravnikov oče, ki se je zelo navduševal za glasbo, je kupil to violino od nekega dunajskega trgovca.

— da so našli 3 ribiče, ki so bili 47 dni pogrešani. Vsi trije so že izgubili sleherno upanje na rešitev. Pred kratkim pa so jih našli na zapuščenem otoku v Karibskem morju, kjer so preživeli 47 dni. Ribiči so tavalili po otoku in se hranili zgolj z rastlinami. Rešila jih je posadka privatne jahte. Med lovom je ribič zjel močan vihar, ki je divjal s hitrostjo 150 kilometrov na uro in razbil ribiški čoln ob obali otoka, kamor so se rešili zelo izčrpani.

— da so železno pero iznašli okoli leta 1830? Pred tem pa so uradniki, pisatelji in drugi pisali le z gosjim ali vranjim peresom.

kodri, ki so bili zlepljeni od potu, so se stresli.

Drugi signal — in še tretji in četrti.

Vse straže so se ogasile. Tabor je oživel. Završalo je, pred Hilbudijevim šotorom, sredi pretorija so se zbrali stotniki.

Poveljnik je šel s trdim korakom, navaženim zmag, počasi in mirno do stražnika nad vrati. Stražnik mu je pokazal z roko, da se bliža četa jezdecev.

»Sli iz Bizanca. Zatrobi, da vojaki ležejo! Potem pojdi in odpri!«

Ob glasu trombe je tabor takoj umolknil, vsi stotniki so se umaknili izpred Hilbudijevega šotora. Sam pa je stopil po lestvi z okopa in se napotil skozi vrata čakati jezdecev. Niti plamenic ni ukazal prižgati. Zakaj noč je bila jasna, da so se spoznali obrazi pri mesečnem svitu.

Pred Hilbudijem razjaha stotnik Azbad. Njegov oklep se je lesketal v zlatu, lahki šlem je bil okrašen s pisanimi kamenčki. Njegov žrebec je bil rejen, sedlo dragoceno, na uzi so se svetile pozlačene zapone. Poznalo se mu je, da je iz cesarjevega hleva.

Azbad je pozdravil poveljnika Hilbudija s pravo dvorno uglajenostjo. Hilbudij pa mu je odzdravil krepko in kratko kakor vojak, ki mu je ljubša težka roka ko pokloni. Pospremil ga je do svojega šotora.

• Pretorij — prostor za posvetovanje vojaških poveljnikov.

F. S. FINZGAR

POD SVOBODNIM SONCEM

PRVA KNJIGA POVEST DAVNIH DEDOV

2

Nekaj sto korakov od Donave se je dvigal na majhni višini mogočen četverovogelnik. Debeli hlodi so stali navpič, v njih podnožju je bila zemlja razorana in nakopičena v visoke nasipe. Nad hlode so se dvigale mrtve sence, na vogalih večje, po sredi nasipov manjše, in segale daleč po razriti zemlji. Med temi mrtvimi senkami — bili so nizki stolpiči — so se premikale še manjše sence, nemirne, žive. Bližale so se druga drugi, ali preden so se srečale, so se neslišno obrnile in se zopet oddaljevale. In kadar so se zasukale, se je zableščalo z glave ali s prsi, ali pa se je posvetilo nad glavo kakor iskra in trepetalo posrebrano od mesca, ko je šla senca po okopu.

Bizantinski vojaki so stražili Hilbudijev tabor. V tabor je gledala luna. Nič se ni gnilo v njem. Noben ogenj ni gorel, noben konj zahrzal; bila je sama gosta množica čez kole in drogove napetih volovskih kož in debelih ponjav. Vojaki so bili izmučeni, kakor bi bili prišli iz boja.

SEDEM DNI V BUDIMPEŠTI

(Nadaljevanje s 3. strani)

Ta časnik priobčuje na zadnji strani celotno besedilo Titove poslanice, namenjene madžarskemu narodu.

Eno izmed glasil univerzitetne mladine pa piše:

„Naš narod je že od kralja Sv. Štefana organski in neločljiv del Evrope. Te nespremenljive zgodovinske stvarnosti niso mogla spremeniti ne kopja Tatarov s pasjo glavo ne turški handžari ne nacistični ali ruski mitraljezi in brošure. S svojim srcem se je madžarski narod zmerom upiral mohamedanskemu polmeseču, kljukastemu križu in rdeči zastavi.“

Tako pišejo danes, 30. oktobra, budimpeštanski časniki. Ne vem, katere politične skupine in sile stoje za njimi, ker se vsi zavzemajo za nekakšno demokracijo, ker je vse prevzela skrb za usodo Madžarske, vsi so preroki, vsi zaneseni in vsi zahtevajo, naj izpuste iz ječe kardinala Mindszentija, ker verniki čakajo na njegovo „odrešilno, mučeniško“ besedo. Kakšna bo ta demokracija, bomo menda kmalu videli. Vem samo, da zdaj na Madžarskem ni „načrtne razdelitve“ papirja in da v nekakšnih ministrstvih tudi ne planirajo zmogljivosti tiskarn. Papir dele z mitraljezi, z njimi določajo tudi zmogljivosti: oborožene skupine vdirajo v tiskarne in ukazujejo tiskanje svojih letakov in časnikov. Prav do danes sem jih zbiral iz bibliofilskih pobud. Zdaj me pa ni več volja, ker tudi sicer to ni moj konjiček.

Videl sem oklopnik, na njem pa fantiče, oborožene s puškami in mitraljezi, oborožene s trdnim sklepom, da vsak hip tudi padejo. Čez nekaj minut pa so ta svoj sklep tudi izpolnili. Slišim živahno streljanje. Povedali so mi, da je šlo za protirevolucionarno skupino, ki je podila ljudi pred seboj in vdrla v stražarnico narodne straže, pobrala orožje in strelivo in se z oklopnikom med srditim streljanjem odpeljala proti predmestju.

Ta trenutek največ govore o napadu na mestni komite PMD Budimpešte. Napadli so ga spet nekakšni uporniki, ki se imenujejo revolucionarje, ker je dal novi sekretar komiteja budimpeštanskim komunistom direktivo, naj se oborože. Ta prvi poskus, da bi zbrali in organizirali komuniste v Budimpešti, je bil krvoločno kaznovan. Skupaj s sekretarjem komiteja so poklali enajst njegovih funkcionarjev, jih obesili in sežgali. To poslopje so obstreljevali tudi s topovi, baje s topovi madžarske vojske. Enaka ali podobna usoda je doletela tudi Okrajni partijski komite v Budimpešti.

Po ulicah linčanja, krvoločna, srdita, gledati jih ne morem, pa tudi želje in moči ne čutim, da bi pisal o njih.

Da ne bi bil sam, sem se preselil v hotel „Dunav“, kjer stanujejo tovariši Filip Marjanovič, Danilo Marešev, Jovan Ružić in Lomigorič iz Sarajeva. Tu se mi nikakor ne posreči, da bi imel mir. Skupine tujih novinarjev, med njimi neki Francoz, ranjen v roko, preveč vsiljivo razkazuje enako nesrečno, kakor srečno naključje. Tu so tudi aparati za televizijsko snemanje, gruča utrjenih prostitutk, protisocialistični letaki in vesti, vesti... Okrog hotela streljajo z revolverji, malo dalje tudi z mitraljezi. Tu nas, Jugoslovane, sovražijo direktor in natakariji. Tu oddajajo

po zvočniku oddaje radijske postaje „Svobodna Evropa“, ki poziva v boj proti Imru Nagyu in Rusom, tu prepevajo pijani Madžari vojaške pesmi in z grožnjami zahtevajo, naj jih pojemo z njimi tudi mi, ki tega ne samo zdaj, marveč nikoli nismo želeli. Tu, v tem brlogu, ki ga belijo in slikajo in ki se imenuje hotel „Dunav“, preživljam prve trenutke pravega globokega nemira. Njegovega konca ne vidim, nobenega upanja nimam. Stalinistični sistem na Madžarskem je zlomljen, meni pa se kar zdi, vsiljuje se mi slutnja, da je zlomljena tudi socialistična bodočnost Madžarske.

Skušal bom zaspati, ker je moja soba nekje zadaj in obrnjena proti svetlobnemu jašku, da slišim samo zamolkle strele. Moji živci so tako napeti, da se zdrznem že, če pade metla na hodniku. Vendar pa me pomiri zamolklo drdranje tankov. Prijetnejši mi je nizki polter reaktivnih letal od topota ženskih sandal mimo mojih vrat. Strelja jo čedalje bliže in srditeje. Vendar pa mislim zatisniti oči.

Zaspati nisem mogel. Mislim na poraz, smrt in zablode.

O pol šestih popoldne pride v sobo Filip Marjanovič s samimi poraznimi vestmi. Spominjam se nekaterih prizorov iz Malrojeve „Človeške usode“ in grem poslušat radio. Glavno je: Zoltan Tildy, bivši predsednik republike, predsednik stranke malih posestnikov, govori po radiu in se opravičuje, da govora ni napisal. To opravičevanje pa ni bilo potrebno. Govori, ko da je na zboru, gladko in zaneseno, obdružuje hrabrost Madžarske, skrušeno se klanja njenim žrtvam, poziva na red in mir, da bi ohranili s krvjo priborjeno svobodo. Ta svoboda pa jamči za večstrankarski sistem. Tildy poziva pripadnike svoje stranke, naj začno takoj organizirati stranko malih posestnikov po vseh krajih. Jamči za tajne volitve, brž ko bo obnovljen red in mir, in zaključuje svoj govor z besedami: „Bog čuvaj Madžarsko!“

Potem govori predsednik kmečke stranke Erdei, z manjšo mitniško spretnostjo kakor Tildy in manj zaneseno, toda tudi on naroča svojim pristašam, naj začno takoj organizirati kmečko stranko in vabi svoje pristaše na posvetovanje v Budimpešto.

Zadnji je govoril generalni sekretar PMD Janos Kadar. Pretresljiv je ta odkritosrčni obup Janosa Kadarja, tega kapitana komunistične partijske galeje, ki se je bila že potopila, ko je prevzel poveljstvo nad njo. Kolikšna nesreča in tragična uosoda! Kadar pa še zmerom veruje, hoče verovati, zahteva, da tudi drugi verujejo, da še ni vse izgubljeno.

Pred njim je govoril Imre Nagy, njegovega govora pa nisem slišal.

Radio Beograd poroča o izraelskem napadu na Egipt. Egipt je razglasil splošno mobi-

lizacijo. Nocoj odplujeta francosko in angleško ladjevje na bojni pohod proti Suez. Svet se znova vnema. Madžarska je zabredla v igro in kombinacije z vojno na Bližnjem vzhodu. Vendar pa nič na tem svetu ni naključje, kakor ni naključje, da so Egipt napadli prav zdaj.

Po budimpeštanskih ulicah hodijo velike skupine oboroženih ljudi. Ponokod je slišati redke strele. Streljajo komaj toliko, da ne pozabimo, da je krogel vendar mnogo več kakor človeških src.

Nocoj so ustanovili Vojno-revolucionarni odbor madžarske vojske. Jutri bo v Budimpešti posvetovanje z vsemi vojaškimi poveljniki. Stranke snujejo svoja glasila. Objavljen je razglas o ustanovitvi organizacije krščanskih dijakov. Ljudje pričakujejo mašo kardinala Mindszentija. Sovjetske čete so zapustile Budimpešto. Delegacije s podeželja Madžarske pa prihajajo noč in dan v parlament, zmerom z novimi zahtevami. Kam je krenila Madžarska? Polnoč. V središču tega velikega, nemirnega in strašnega mesta žvižgajo tankovske granate. Zdaj ne vem, iz čigavih tankov.

Borba tankov na budimpeštanski cesti

Komaj čakam, da napoči jutro. Ta hotel pa je strašno akustičen. Ko prazna konzervna škatla. Na levi strani novinar do štirih zjutraj amatersko tipka na pisalni stroj svoje današnje poročilo, prepričan, da bo objavljeno na prvi strani njegovega časnika. Rad bi mu nekako povedal, da iz te moke ne bo kruha, ker bo ta čast pripadla njegovemu kolegu iz Egipta. Prav sem imel, kajti ko je ob štirih zjutraj, torej 31. oktobra, diktiral poročilo po telefonu, se je strašno jezil na uredništvo v Rimu, da ni hotelo sprejeti iz Budimpešte nič več kakor deset stavkov.

Desno od moje sobe pa so prepevali madžarske, potem pa francoske in angleške pesmi in razbili tri kozarce. V mojem kratkem spanju so bile roke nekoga tako dolge, bele in brez komolcev, da jim skoz okno nisem videl konca. Revolverski strelji so tik pred hotelom ubili te roke in pustili očem samo mrežasto senco zaves na stroju.

Toda danes prileti jugoslovansko letalo z medicinskimi potrebščinami, ki jih pošilja ra-

njemcem Budimpešte ta integralno usmiljeni Rdeči križ. Ne verjamem, da se bomo prebili do letališča, in zaradi tega tudi ne obupavam. Moje življenje tako ali tako ni ogroženo, sicer pa je znano, da človek ne umre tako lahko in preprosto. Enako banalno je tudi zanižanje te modrosti.

Hodim po Budimpešti. Moški in ženske tekajo za kruhom, ponujajo pa jim časnike in letake. Danes nihče ne more reči, da v Budimpešti ni svobode tiska. Pa tudi govora in združevanja. Vsi tudi lahko nosijo orožje brez taks in dovoljenj, toda z madžarsko trobojnico na rokavih.

Po izložbah in zidovih so nalepljeni lepaki: „Zaznamujte komunistične hiše z belimi, židovske pa s črnimi križi. Mi vemo, kaj bomo storili z njimi.“ Okrog parlamenta stoje tanki in mitraljezi tako, kakor pred nekaj dnevi, ko sem po njegovih hodnikih pobiral stročnice mitraljezkih nabojev. Tanki zanesljivo stražijo tiste, od katerih pričakujejo, da bodo pomirili Madžarsko in pokazali smer njene nove poti. V socializmu? Ni važno, kaj jaz želim. Da so na oficirskih čepicah in vojaških kapah pritrjene zvezde, bi po orožju in uniformi dvomil, da so sovjetski vojaki zapustili Budimpešto. Zapustili pa so to za trdno, ker na vsakem koraku srečavamo skupine civilistov s puškami, ki nas legitimirajo in nam pokažejo pot. To so organi narodne straže, organi revolucionarnih odborov, ki naj bi obnovili red in mir. Prispeli smo nekako do letališča, okrog katerega stoje sovjetski tanki in kamioni.

Na tem civilnem letališču smo našli vojno vzdušje. Restavracija ne služe. Na letališče pa se spuščajo samo letala z znamenjem Rdečega križa. Romunsko, poljsko, potem jugoslovansko.

K meni pristopi sodelavec „Borbe“ Raša Lazarevič:

„Vtisi, intervju, karkoli...“ pravi.

V vse privolim in z vsem se strinjam. S tem trenutkom se začneja moje pravo budimpeštansko trpljenje. Zlezem v letalo.

KONEC

Tu moram obmolkniti o temi Madžarske zadnjih dni, čeprav vse kaže, da še niso utihnili vsi topovi v Budimpešti in po jesenskih poljih Madžarske, nad katero sonce vzhaja in zahaja v novembrskih meglah, zmerom krvavo. Po spominu ne morem več pričati. V moji beležnici je ostalo samo nekaj nepopisanih strani. Razumem jih simbolično. Zmerom bodo ostale bele in prazne, kajti tisto, kar se je zgodilo od 31. oktobra do danes, ni postalo tudi spomin moje beležnice.

Madžarska letošnje jeseni pa mora postati spomin našega stoletja. Da se njena drama ne bi ponovila. Zaradi socializma, ki mora biti povsod tisto, kar je: svoboda in humanost.

V tem imenu sem tudi opisal svoja doživetja „Sedem dni v Budimpešti“, čeprav je bilo v resnici osem dni. Če bi ta doživetja uredil, ne bi bila več doživetja. Zato so te beležke tudi bile neurejene beležke. Še nikoli nisem objavil besedila z večjo človeško, komunistično in književniško odgovornostjo kakor te zapiske iz Budimpešte. Morda nikoli več ne bom imel priložnosti za takšno odgovornost. Če sem kaj zagrešil ali koga žalil, nisem storil tega zato, ker bi ne imel premalo vesti. Moja resnica o Madžarski od 23. do 31. oktobra in moja doživetja tiste dni niso edina resnica in tudi ne edino doživetje. Šele zgodovina bo mogla in morala izreči dokončno in pravično besedo.

ra in mu rekel sestri na hrastov hlođ, pred katerim je stal surovo obtesan ploč — miza. Nato je sam ukresal ogenj in prižgal lončeno svetilko, ki je visela sredi šotora, ter šel ven dajat povelja.

Azbad se je ozrl po šotoru. Meči, kopja, sulice, nekaj oklepov, ki so imeli na prsih vdrtine od sovražnih sulic; po nekaterih so bili še sledovi krvi. Azbad se je začudil. Krog ustnic mu je zaigral smeh. »Tak poveljnik,« si je mislil. »To je stanovanje za barbara, ne pa za bizantinskega vojskovodjo.«

Ko se je Hilbudij vrnil, je Azbad še stal sredi šotora.

»Sedi, stotnik! Truden si. Ukazal sem, da vam speko janjca za večerjo. Ali ste dolgo potovali?«

»Štirinajst dni!«

Hilbudij ni odgovoril. Pomenljivo ga je pogledal in si mislil: Če bi bilo to res, bi se tvoja oprava ne bleščala tako in žrebci bi ti bil zmedle!

»Prinašaš li važnih novic?«

»Jasnost njegovega veličanstva, gospod in cesar Justinijan, te, svojega hlapca, pozdravlja in ti izroča tole pismo.«

Hilbudij je takoj odprl cesarjev list in stopil prav pod leščerbo, da je videl brati. Njegov obraz se ni za pičico izpremenil. Azbadu se je zdelo neizmerno razžaljenje, da je poveljnik s takim hladom in mirom čital vrste iz cesarjeve pisarne. Ko je tri-

bun pergament prebral, ga je položil na mizo in mirno sedel.

Azbad ni bil radoveden, ker mu je bilo znano, kaj želi cesar. Ali jezilo ga je, da Hilbudij ni črnil besede.

»Kdaj se vrneš?«

»Jutri. Mudi se mi.«

»Se nocoj dobiš odgovor.«

Hilbudij ga je premotril z živimi očmi, kakor bi mu hotel reči: »Ne mudi se ti od tod! Ali slama in volovska koža ti ne prija. Ustaviš se rajši onkraj Hema, kjer lahko mogočno poveslovjaš v varnih mestih; doma pa poveš delorjanov v cesarjevi palači, kako si stradal po barbarskih deželah.«

»Ne zameri, tribun, tako stanovanje je za poveljnika vendar preberaško — recimo prebarbarsko!«

»Aleksander je bil mogočen vojskovodja, pa je spal na golih tleh. Zame, ki me je poslal Bizanc, da kot pokoren hlapec pometem barbarske smeti z naše zemlje, je tako stanovanje še predobro. Žal mi je le, da ne morem tebi postreči z damaščanskimi preprogami in s perzijskimi dišavami. Sicer pa vedi, da je v ostrogu Hilbudiju veliko bolj všeč duh po česnu in čebuli, kakor pa smrad po iztočnih dišavah!«

Stotnik se je vgriznil v ustnico.

»Razumem te; človek se navadi na to divje življenje. Kdor pa pride iz božanske carjeve palače, mu ni zameriti, če se ob prvem pogledu zavzame!«

Hilbudijev oproda je prinesel večerjo. Azbad se je lotil dehteče pečenke in jo pridno zalival z vinom, ki je stalo v vrču pred njim.

Med večerjo je napisal Hilbudij cesarju en sam stavek:

»Gospod in cesar, dobiš, kar zahtevaš, če ne padem v boju.«

Pergament je zvil, ga zapečatil s težkim bronzastim prstanom, na katerem je bil vrezan velik križ s sulico, ter izročil pismo Azbadu.

Poslanca je silno jezilo, ker ni zvedel niti črke od Hilbudija.

Ali poveljnik se ni menil za njegove vedne poglede. Voščil mu je lahko noč in mu prepustil svoj šotor za stanovanje. Sam pa je odgnil ponjavo v šotoru najbližjega častnika, legel k njemu in trdno zaspal.

Ko se je zgrnilo platno za Hilbudijem, se je Azbad zaničljivo nasmehnil.

»Bedak! Res te obdružuje Bizanc, res te je imenoval cesar zadnjič steber cesarstva na severu, ali kljub temu si bedak. Če si vrl vojak, prav. Udari, zmagaj, potem pa priđi vendar v blesteči Bizanc, se pozabavaj, napij in naužij in se zavleci nato zopet v ta pasji brlog. Ali tako — bedak! Niti žene nima s seboj in v vsem ostrogu nobenega dekleta. Bedak, hahaha...« Drugo jutro je Azbad ročno odjezdil, noseč drobno pismo s seboj.

Hilbudij je takoj po poslančevem odhodu ukazal vojakom, naj poostre skrhanje meče, napolnijo za tri tedne malhe z žitom in vzamejo s seboj ves svinčeni želod za prače; brzostrelci naj si napolnijo tule s puščicami. Na večer jim je ukazal pripeti plavajoči most preko Donave, preiskati in popraviti mostnice, zabiti nove zagozde na oplene, kjer so se zrahljali, in biti naređ — o polnoči.

Nihče ni zinil, nihče premišljeval. Vse se je zganilo, kakor bi iz Hilbudijevega srca tekla ista kri v vse roke, ista misel v vsako glavo. Nihče ni radovedno izpregovoril in povprašal z besedico. Pogledali so na dvignjeno glavo poveljnika, na vzbokle prsi pod oklepom, na trdo zapeti jermen krog njegovega pasu — in vsak je vedel, da jih čaka hudo delo.

TRETJE POGLAVJE

Tisti dan po daritvi je Svarun ukazal, naj počivajo vsi bojovníki. Zaklati je velel pitanih volov in celo čredo ovac, da so se gostili in praznovali. Iz gradišča je privedla Ljubinica veselih deklet, ki so vojščakom stregle, jim točile medu v roženice in kozarce ter prepevale in plesale ves ljubí dan v velikem veselju.

(Nadaljevanje sledi)

Motorizacija kmetijstva je kmetijsko-gospodarski problem

Koncem avgusta 1956 je v državi znašalo število kmetijskih traktorjev 70.000, koncem leta 1954 so jih našteali okroglo 43.000. V dobrem poldrugem letu se je število traktorjev torej povečalo za 27.000. Če k tem številkam še dodamo, da je v naši državi od 437.000 kmetijskih obratov le okoli 225.000 takih, kjer je spričo velikosti lastni traktor mogoč, potem vidimo, pred kako dalekosežne probleme postavlja ta hipna motorizacija avstrijsko kmetijstvo, posebej pa še kmetije med 5 in 20 ha gospodarske površine, prav tako pa tudi organe za kmetijsko pospeševalno službo. Naiboli se bo v te dalekosežne probleme uživel tisti kmetovalec na vasi, ki je za svojo 5 do 20 ha veliko kmetijo kupil traktor in poskuša z njegovo pomočjo uspešneje gospodariti, kakor je gospodaril za časa vola in konja.

Zaradi izredno razlikujočih se gospodar-

68 kmetij s 3.9 — 10 ha kmetijske površine	192 " z 10.1 — 20 ha "
168 " z 20.1 — 50 ha "	25 " z več kot 50 ha "

Gozd pri površini ni vštet.

To nasproti številu traktorjev malo številko zbranih izkušenj in dejstvo, da pravilnost odgovorov ni preverjena, ne dopuščata, da bi iz zbranih izkušenj lahko napravili splošnoveljavne zaključke; z ozirom na to, da se pripravi k pisanju, računanju in primerjanju le razgledan in napreden kmetijski gospodar, pa se smemo na te izkušnje vendarle precej zanesti.

Prvo vprašanje, na katerega v poročilu o podatkih in izkušnjah kuratorij odgovarja, je

Število polnomotoriziranih kmetij.

ki so odpravile vprežno živino.

Od prve skupine s 3.9 — 10 ha kmetijske površine je polnomotoriziranih 42 kmetij (62 %). Na nadaljnjih 11 kmetijah (16 %) sicer nimajo več konj, vendar še uporabljajo krave za lažja polska in prevozna dela. Na 8 kmetijah (12 %) imajo poleg traktorja namesto krav še 1 do 2 vola za lahka dela. Te vole po 2 do 3 letih priložnostnega dela prodajo opitane. Le 7 kmetij (10 %) se poleg traktorja poslužuje še 1 do 2 konj.

V drugi skupini kmetij od 10.1 — 20 ha kmetijske površine je od 192 kmetij polnomotoriziranih le 60 (31 %). S kravami poleg traktorja dela 5 nadaljnjih kmetij (3 %), z vola pa 21 (11 %). Z enim konjem dela nadaljnjih 63 kmetij (33 %), z dvema konjema pa 40 (21 %).

Isti podatki iz tretje skupine z 20.1 do 50 ha kmetijske površine so naslednji: Od 168 kmetij, ki so dale svoje podatke, dela 47 kmetij z 2 traktorjema, 121 pa z enim traktorjem. Polnomotoriziranih je od kmetij z 2 traktorjema 25, od onih z 1 traktorjem pa le 9. Od 47 kmetij z dvema traktorjema dela še 10 z 1 konjem, 11 z 2 konjema, 1 kmetija pa s 3 konji. Od ostalih

70.000 traktorjev

V avgustu preteklega leta je število kmetijskih traktorjev naraslo na 70.000, kar pomeni, da v povprečju poseduje traktor vsak 6. kmetijski obrat. Konec leta 1950 je znašalo število traktorjev 50.000. Motornih kosilnic je v državi 38.000. Če upoštevamo, da ima skoraj vsak kmetijski traktor tudi kosilno napravo, vidimo, da kosi v povprečju vsak 4. kmet z motorjem. Elektromotorjev je v avstrijskem kmetijstvu 284.000.

Kjer je 1939 delal 1 traktor, jih dela sedaj 43, namesto ene je sedaj 126 motornih kosilnic in namesto enega elektromotorja tečejo v kmetijstvu sedaj 3.5.

Ta prodor motorja v kmečko delo postavlja stoletja veljavne oblike organizacije kmetijske proizvodnje na glavo. Kmetijsko obratovanje preživlja veliko revolucijo, kmet pa bo v tej preizkušnji ostal le tisti, ki bo znal svojo proizvodnjo urediti tako, da mu bo dajala toliko več dohodkov, da bo z njo kril naraščajoče izdatke, ki jih zahtevajo stroji.

skih pogojev, ki jih naletimo od kmetije do kmetije v eni in isti velikostni skupini, bi bilo za praktično vodenje kmetijskega obrata, posebej pa še za boljše izpopolnjevanje nalog kmetijske pospeševalne službe zelo potrebno, če bi se na merodajnih mestih lotili sistematičnega zbiranja podatkov in izkušenj, napravljenih na kmetijah, ki delajo in gospodarijo s traktorjem. Te izkušnje, posredovane široki kmetijski javnosti, bi marsikoga obvarovale pred nepremišljeno mehanizacijo svoje kmetije.

Merodajni krogi se žal tega dela še niso lotili. Edini pregled podatkov in izkušenj je zbral avstrijski kuratorij za tehniko v kmetijstvu od 453 kmetov, ki imajo svoj traktor. Med temi kmetijami, katerih gospodarji so na vprašanje kuratorija odgovorili po svoje, ne da bi kdo pravilnost odgovorov preveril, je:

121 kmetij te velikostne skupine, ki dela le z 1 traktorjem, pa ima 1 konja nadaljnjih 34 kmetij, 2 konja jih ima 62, 3 konje pa 34. Le 12 kmetij je poleg traktorja nadomestilo konje z voli ali kravami.

Spričo tega, da prihajajo ti podatki od razgledanih gospodarjev, lahko trdimo, da so kmetije, ki spadajo v prvo skupino, pa tudi one, ki spadajo v drugo, najbolj prisiljene, da s traktorjem varčno gospodarijo. Stremeti morajo za odpravo konja kot bremena na motorizirani kmetiji. Če v prvi skupini gospodarji 89 % kmetov brez konja, v drugi skupini pa 45 %, potem je to najboljše napotilo vsem posestnikom traktorja v teh velikostnih skupinah.

Da držijo poleg traktorja še vprežno živino, navajajo vse tri skupine iste vzroke: hribovita lega zemljišč, manjkajoči priključki za oskrbo okopavin, skrčenost časa za vigradno setev, voženje iz gozda in mokra zemljišča.

Vsled motorizacije poljskega dela je **prihranek na vprežni živini** v vseh treh skupinah precej očiten.

Od 68 kmetij prve skupine je prihranilo 17 kmetij po 2 konja, 14 kmetij po 1 konja, 11 kmetij po 2 vola, 6 kmetij po 1 vola. Konja in vola si je prihranilo 9 kmetij; od 11 kmetij pa, ki števila vprežne živine niso zmanjšale, jih je 5 od vsega začelka delalo samo s kravami. Potemtakem le 6 kmetij (8.8 %) vsled motorizacije ni zmanjšalo števila vprežne živine.

V drugi skupini je 162 kmetij (84 %) zmanjšalo po nakupu traktorja število vprežne živine, medtem ko 30 kmetij (16 %) tega ni zmanjšalo. Prihranki so tukaj največji na konjih: 2 do 4 konje je prihranilo 63 kmetij, 1 konja pa 61 kmetij. Na volih je prihranilo 31 kmetij, od teh 29 po 2 do 4 vole.

V tretji skupini je z 12 kmetijami (7 %) število kmetij, ki vsled motorizacije niso zmanjšale števila živine, sorazmerno najnižje. 40 kmetij je prihranilo po 3 do 5 konj, 57 kmetij po 2 konja, ostale kmetije pa po 1 konja ali druge kombinacije vprežne živine.

Tudi po prihranku na vprežni živini vidimo v teh podatkih, da je vsak gospodar, ki se loti mehanizacije, prisiljen, da zmanjša število vprežne živine in jo nadomesti z molznicami ali mlado pitovno živino in prašiči, če hoče priti do denarja, ki ga stane gorivo in vzdrževanje traktorja.

Kar tiče

Tipa traktorjev,

prevladujejo v vseh 3 skupinah Steyr-traktorji, in sicer ga ima v prvi skupini 78 % kmetij, v drugi skupini 72.4 %, v tretji skupini pa 62 %. Dočim imajo kmetije prve skupine skoraj izključno traktorje do 15 PS zmogljivosti, so v drugi in

tretji skupini traktorji po zmogljivosti razdeljeni takole:

zmogljivost	II skupina	III skupina
do 15 PS	60.2 %	35.8 %
16 — 25 PS	8.7 %	10.2 %
26 — 30 PS	30.6 %	43.3 %
nad 30 PS	0.5 %	10.7 %

Na družinski kmetiji ima torej traktor do 15 PS prednost pred drugimi, čeprav je za gotova dela nekoliko prešibak. Sedaj, ko je prišel v promet novi 18 PS Steyr-traktor, bo le-ta mnogokje zamenjal 15 PS traktor.

Med prednostmi in slabo stranjo motorizacije vidimo, da med prednostmi zavzema

olajšanje in hitrejše opravilo dela

prvo mesto. O svojem traktorju je tako zapisalo v prvi skupini 51 %, v drugi skupini pa 83 % tistih, ki so dali odgovora na ta vprašanja. Le 21 % jih je v prvi skupini navedlo kot prednost povečanje števila molznic, omogočanje pridelovanja strniščnih rastlin in povečanje površine okopavin. Izredno malo pa je v obeh skupinah število onih, ki so zapisali, da je traktor pocenil vprežno delo in preprečil odselitev s kmetije v druge poklice.

Vloga traktorja v pocenitvi in zboljšanju kmečkega dela je torej na splošno še zelo malenkostna. Ti odgovori v veliki meri potrjujejo, da je današnji kmet prisiljen, da za vsako ceno motorizira poljsko delo in da je ena prvih nalog kmetijske pospeševalne službe, da pripomore k večji racionalnosti motornega dela na polju.

Med slabimi stranmi motorizacije navaja večina iz obeh skupin družinskih kmetij

razdrobljenost kmetijskih zemljišč in neodgovarjajoča polja.

V prvi skupini je tudi 28 % takih, ki se pritožujejo nad visokimi izdatki za nakup traktorja in za tekoče vzdrževanje tega. Posebno v drugi skupini je veliko število (50 %) tistih, ki tožijo, da traktor zemljo preveč stlači, da povzroča večanje števila nezdod, da obremenjuje živce in podobno. Le ena četrтина posestnikov iz obeh skupin pravi, da motorizacija nima nobene slabe strani.

Kar tiče

okvar in popravil

traktorja, 29 kmetov v prvi skupini še ni imelo okvar in popravil. Treba je vendar upoštevati, da je bila polovica traktorjev v prvi skupini (34) kupljenih šele od leta

1954 naprej. V drugi skupini je 31 traktorjev, ki delajo že 3 in več let. Od skupnega števila pa je zahtevalo popravilo že 111 traktorjev (58 %). V tretji skupini je od skupno 215 traktorjev delalo doslej brez popravila 111 traktorjev (52 %), od teh pa je bilo 52 kupljenih pred letom 1954.

Naiveč pritožb pada na račun elektroinstalacije na traktorjih.

Ta pregled, ki se nanaša na podatke — to bodi ob koncu še podčrtano — večinoma naprednih ter gospodarsko in tehnično usposobljenih gospodarjev, nikakor ne moremo vzeti za oceno splošne problematike, ki z motorizacijo kmetijstva stopa pred nas v obratostlovju kmetijstva. Kajti pregled karakterizira le problematiko pičlih 500 kmetij, traktorjev v kmetijstvu pa je stoštiridesetkrat več. Ne glede na to pa je ta pregled vreden, da se vanj poglobita posestnik traktorja in tisti, ki ga namerava kupiti, ter da pričneta preudarjati podane zaključke. Blaž Singer

RAZNE OBJAVE

Slinavka in parkljevka v Avstriji

Kakor smo že poročali, se je pred par tedni na Zgornjem Avstrijskem pojavila nevarna goveja bolezen slinavka in parkljevka. Bolezen je prišla iz Bavarske, kjer je izredno močno razširjena.

Razen na Zgornjem Avstrijskem, kjer so jo ugotovili v treh okrajih, se je slinavka razpasla tudi na Solnograškem (v enem okraju) in na Tirolskem (v treh okrajih). Tako pravi uradno poročilo ob koncu leta. Medtem pa se je zvedelo tudi že za nove pojave.

Ker bolezen ne prenaša samo goveja živina, temveč tudi človek in sploh vsako bitje in blago, je tudi pri nas budnost neobhodno potrebna.

Molzni tečaj na Žihpoljah

V času od 21. januarja do 1. februarja bo na Žihpoljah molzni tečaj. Prijave za udeležbo je treba napraviti pri okrajni kmečki zbornici Celovec.

Pičla ponudba pitancev

Na prvi letošnji sejem za pitance v St. Marxu so pripeljali samo 2.946 domačih pitancev. Na seimu pa je bilo 2.706 pitancev iz Poljske, Jugoslavije, Bolgarije, Romunije in Madžarske. Zaradi tega je cena, ki je pred prazniki nekoliko padla, spet narasla. Zaklane prašiče so plačevali po 17.40 — 18.20, žive pa po 13.20 — 14. — šil. za kg.

Cena pujskov v naraščanju

Na osrednjem sejmu za pujske v Welsu je koncem preteklega leta cena pujskov narasla na 18 šil. Povpraševanje za pujski je bilo izredno živahno.

ZA GOSPODINJO IN DOM

Limone in pomaranče

Limone in pomaranče so tako važne za zdravje naših otrok, da jih privoščiti svojim otrokom od časa do časa tudi tista mati, ki mora hudo računati s svojim denarjem. To je ne samo osvežujoče sadje, temveč dovaja telesu tudi potrebne vitamine, in sicer v najslabšem času, ko manjka drugo sveže sadje in zelenjava. Za naše otroke so važne tudi mineralne snovi, ki jih dobe v tem sadju. To je zlasti apnenec in železo, ki navadno otrokom manjkata in ju moramo dajati često z umetnimi preparati. Že dojenčkom lahko dajemo sok limon ali pomaranč, le da ga nekoliko osladimo in razredčimo, zlasti limoninega, ker je sicer preveč jadek.

Pa tudi olupke limon in pomaranč ne zavrzimo. Limonine olupke vložimo v sladkorju ali soli v kozarec. Pridajmo jih potem omaki, v mesno sekanico, v jabolčene in orehove nadeve itd. Lahko pa si pripravimo tudi limonin sok za zalogo. Iztisnemo in precedimo 1 liter soka. Odrezani olupki dveh limon pustimo v 4 žlicah špirta 2 uri. Kuhajmo 1 kilogram sladkorja s pol litra vode, prilijmo pripravljene sok, segrejmo toliko, da začne skoraj vreti in ko se shladi, pridajmo precej špirta.

Podobno velja tudi za pomaranče. Pomarančni olupki ostrgamo in ga denemo v sladkorju v kozarec ali pa ga vkuhamo v sladkorju. Tak olupki potem lahko dodamo različnim slaščicam, potici itd.

Pomaranče ali mandarine olupimo, kar je belega, odrežemo. Olupke namočimo v mrzlo vodo in jih pustimo, da se namakajo kake 3 do štiri dni. Vodo vsak dan po dvakrat menjamo. Zadnji dan vodo odlijemo, damo v svežo na en liter vode 15 dkg sladkorja, skuhamo, dodamo olupke in kuhamo približno pol ure. Olupke vzamemo ven, raztopina pa naj se ohladi, potem jo nalijemo na olupke. To kuhanje ponavljamo spet par dni, vsakokrat moramo dodati 15 dkg sladkorja, sladkor nalivamo na olupke vedno, ko se ohladi. Zadnji dan vzamemo olupke ven, jih lepo naravnamo v kozarce in precedimo ohlajeni sok s sladkorjem nanje.

Vse to si lahko privoščimo zlasti sedaj, ko je na trgu vedno več pomaranč in limon, ko tudi njih cena odgovarja marsikateremu žepu, to se pravi, ko si jih lahko privoščiti tudi tisti, ki jih v času, ko so dražje, ne more kupiti.

Ameriški pohod na Bližnjem vzhodu

V ameriški zunanji politiki so se v zadnjem času najavile pomembne spremembe, ki so v svetovni javnosti izzvale živahne komentarje. Predsednik Eisenhower je namreč zahteval od kongresa posebna pooblastila za spremembo ameriške politike na Bližnjem vzhodu tako na gospodarskem kakor tudi na vojaškem področju. Svojo zahtevo je utemeljil s tem, da je z odhodom Anglije in Francije s tega področja baje nastala v tem delu sveta nevarna praznina, ki naj bi jo zdaj izpolnila Amerika.

Eisenhowerjev načrt, ki v bistvu ne pomeni nič drugega kot povečano vmešavanje Amerike v vprašanja Bližnjega vzhoda, je naletel na precejšnjo odklonitev. Zlasti na Vzhodu in med prizadetimi arabskimi deželami ostro obsojajo načrte o novi ameriški politiki in ugotavljajo, da pomeni Eisenhowerjev korak novo nevarnost za svetovni mir. V tem smislu se je izrazil tudi predsednik indijske vlade Nehru, beograjska »Borba« pa v tej zvezi poudarja, da bi Amerika s tako politiko tvegala nevarnost, da bi videle arabske

dežele v njej naslednika kolonialnih sil, ki znova neti boj.

Pa tudi na Zapadu niso preveč zadovoljni z razvojem, ki bi nastal z načrtovanimi spremembami v ameriški politiki. Medtem ko igrajo v Londonu in Parizu vlogo užaljenega, ker nameravajo Amerikanci zavzeti položaje, ki so jih doslej ljubosumno branili Angleži in Francozi, poudarjajo v zapadneevropskih socialističnih krogih, da pomeni nova smer ameriške politike na Bližnjem vzhodu, kakor jo je nakazal Eisenhower v svoji poslanični kongresu, začetek nove stopnje »hladne vojne«. V Ameriki sami so stališča glede Eisenhowerjeve zahteve po širokih pooblastilih deljena in vladajo tudi v kongresu precejšnja nasprotja. Zlasti poudarjajo, da Eisenhower preveč zahteva in je pričakovati, da bo prišlo do večjih ali manjših sprememb v dokončni izvedbi predsednikovih načrtov.

V Angliji stavka 6 milijonov delavcev

Tekom tega tedna so v Angliji začeli stavkati delavci najrazličnejših poklicev in podjetij. Začeli so prometni nameščenci in delavci transportnih podjetij, sledili so jim delavci kovinske industrije in ladjedelništva, gradbene industrije, rudarji, vlakovodje in kurjači ter drugi. Skupno so stavko napovedali sindikati, ki združujejo 6 milijonov delojemalcev. Borba angleških delavcev gre za zvišanje plač in mezd, ker so se izdatki za življenjske potrebe čim bolj zvišali.

Bonn. — Od 15. decembra naprej lahko Nemci iz Zapadne Nemčije potujejo v Francijo brez potnega lista. Isto velja za Francoze, ki hočejo potovati v Nemčijo. Za potovanje zadostuje že navadna osebna izkaznica.

Nov jugoslovanski generalni konzul v Gruz

Za novega jugoslovanskega generalnega konzula v Gruzijo je bil imenovan dosedanjí svetnik v državnem sekretariatu za zunanje zadeve Antun Kolendič. Njegov predhodnik na tem položaju, Slobodan Krstić, je postal načelnik oddelka v sekretariatu za informacije.

Avstrijsko-jugoslovanski sporazum podaljšan

Sporazum o blagovni izmenjavi med Avstrijo in Jugoslavijo, ki je bil sklenjen decembra leta 1955 in je veljal do 31. decembra 1956, je bil konec leta na Dunaju sporazumno podaljšan do 30. aprila letošnjega leta.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi dopoldne — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 18.00 Sami šlagerji — 19.05 Doben večer dragi poslušalci.

Sobota, 12. januar:

5.35 Kmečka ogdba — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 12.40 Športni pregled — 14.30 Pozdrav nate — 16.15 Odlični izbor — 17.10 Ljudska glasba — 17.55 Iz parlamenta — 18.00 Za ljubitelje zborovskega petja — 20.16 Petje med vrsticami — 20.30 Igra in poje za vas Horst Winter.

Nedelja, 13. januar:

6.10 Zveneča Avstrija — 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Glasba za zabavo — 11.05 Veselo petje — veselo igranje — 13.45 „Zlatorog“ — povest iz obmejnih gorovij — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Sosed človek — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Nedeljska športna poročila — 20.15 „Friederika“ igra s petjem od Leharja.

Ponedeljek, 14. januar:

5.35 Kmečka godba — 8.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Slovenska oddaja — 16.00 Podeželjski venček — 16.45 Znanje za vse — 17.15 Glasbeno srečanje — 17.40 Mali ansambel — 18.45 Slovenska oddaja — 19.15 Od plošče do plošče — 20.16 Srečanje v ponedeljek zvečer — 21.00 Novi avstrijski šlagerji.

Torek, 15. januar:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Naše zdravje — 14.00 Slovenska oddaja — 16.00 Znani umetniki — 16.40 Oddaja za žene — 18.15 Razgovor s časom — 19.15 Lepe žene iz 1001 noči — 20.16 „Apolo in Hiacint“ Mozartova opera.

Sreda, 16. januar:

5.35 Kmečka godba — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Slovenska oddaja — 16.15 Otroška ura — 16.45 Znanje za vse — 17.15 Lepa pesem — 17.35 Mali ansambel — 18.15 Pesmi in godba iz Koroške — 18.45 Slovenska oddaja — 20.16 Muzikalične pustne podo — 21.00 Pestri večer.

Četrtek, 17. januar:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Avstriji v inozemstvu — 14.00 Slovenska oddaja — 15.30 Godba in petje na tekočem traku — 15.45 Oddaja za žene — 16.00 Koncertna ura — 17.15 V duru in molu — 18.45 Oddaja za kmete — 20.16 Pesem Drave. Radijska pripovedka — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 18. januar:

8.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Slovenska oddaja — 15.30 Glasba na tekočem traku — 16.15 Otroška ura — 16.45 Znanje za vse — 17.15 Glasbeno srečanje — 17.40 Mali ansambel — 18.15 Mladina in gledališče — 18.25 Koroška pokrajina v pesmi in godbi — 18.45 Slovenska oddaja — 20.20 „Ostane v družini“, Verneuilova komedija.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 12. januar:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.00 Igra zabavni kvintet — 11.30 Domači napevi — 12.30 Kmečka univerza — 12.40 Igra kvintet Kampiča — 13.15 Kmečka godba — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Želeli ste — poslušajte! — 15.40 Nove knjige — 18.30 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku — 18.00 Okno v svet — 18.30 Jezikovni pogovori — 20.00 Veseli večer — 21.00 Za ples in razvedrilo.

Nedelja, 13. januar:

6.00 Pisan spored narodnih in domačih melodij — 9.04 Podeželje poje — 10.15 Nedeljski simfonični koncert — 12.10 Opoldanski glasbeni spored — 13.30 Za našo vas — 14.00 Želeli ste — poslušajte! — 16.30 Promenadni koncert — 18.30 Melodije za dobro voljo — 20.00 Večerni operni koncert — 21.15 Zabavna glasba.

Ponedeljek, 14. januar:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 11.43 Slovenske narodne pesmi — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Melodije

Pridite vsi na tradicionalni

Slovenski ples

ki bo v soboto, dne 19. januarja 1957 s pričetkom ob 20. uri v veliki dvorani in stranskih prostorih

DELAVSKE ZBORNICE V CELOVCU

Častno pokroviteljstvo prireditve je prevzel g. deželni glavar Ferdinand Wedenig.

Sodelovali bodo: Akademski plesni orkester iz Ljubljane, kmečka godba, pevci in balet Slovenskega narodnega gledališča

Za jedi in pijače bosta skrbeli dobra kuhinja in klet. Zbrali se bomo v prijetni domači družabnosti, zato naj bo obleka poljubna in naj nikomur ne dela preglavic.

Vstopnice: 15 šilingov v predprodaji pri krajevnih SPD, v „Naši knjigi“, Celovec, Wulfeng. 15. in v Kärntner Reisebüro; 20 šilingov pri večerni blagajni

Slovenska prosvetna zveza

Velikanske žrtve prometa na Koroškem

Varnostna direkcija za Koroško je izdala statistično poročilo o prometnih nezgodah na koroških cestah. Iz statistike je razvidno, da je bilo v preteklem letu na Koroškem veliko število človeških žrtev, velikanska pa je bila tudi materialna škoda.

Tako je bilo v preteklem letu samo na Koroškem 153 smrtnih žrtev prometa, to je številka, ki vsakega sili k resnemu premišljevanju, saj je bila skoraj vsak drugi dan v letu ena človeška žrtev. Največ smrtnih primerov je bilo v času, ko je bilo najlepše vreme, namreč v poletnih mesecih, ko je bilo v deželi mnogo tujcev. V času, ko so ceste poledenele in v času slabega vremena je bilo razmeroma manj prometnih nezgod in še te so se po večini končale le s poškodbami oseb in z materialno škodo. Izgleda, da so vozači v času slabega vremena bolj previdni, medtem ko poleti in pri lepem vremenu, ko so ceste itak močno obremenjene, drvi po cestah in s tem spravljajo v nevarnost sebe in druge. Tudi število težko poškodovanih

je bilo v letu 1956 zelo visoko, saj je utrpelo težke telesne poškodbe kar 1695 oseb, kar predstavlja povprečno štiri osebe dnevno. K težko poškodovanim pa se pridruži še 3126 lažje poškodovanih, torej dnevno skoraj deset. V 1577 primerih so ugotovili večjo materialno škodo.

Vse te številke govore o zelo perečem vprašanju, in sicer o varnosti na cesti. Dolžnost vsakega udeleženca prometa je, da se v prvi vrsti strogo ravna po prometnih predpisih in ne drvi s preveliko brzino po s prometom po večini preobremenjenih cestah. Prav prevelika brzina zapelje prenekatero vozače, zlasti motoriste, ki potem zgube oblast nad vozilom in tako drve v smrt. Največ nesreč povzročajo namreč motoristi in vozači z mopedi.

Zalostne so tudi številke, ki povejo, da je 234 šoferjev potem, ko so povzročili prometno nesrečo, pobegnili, ne da bi se zanimali za ponesrečence. Pri 250 šoferjih pa so ugotovili pijanost.

Ako pomislimo, kakšno gorje in škodo povzroča vse to, je razumljivo, da bodo tudi prometni predpisi in določila za doseg šoferske izkaznice vedno strožja, kar je prav in v korist ljudem in deželi. Sodelovati pa moramo vsi, ki uporabljamo ceste, in se vesti disciplinirano in obzirno do soljudi, ker le tako bomo podpirali skupne koristi.

Število požarov močno naraslo

Iz statistike, ki je bila izdana ob koncu leta 1956, je razvidno, da je bilo v preteklem letu na Koroškem skupno 559 požarov, ki so povzročili skupno škodo v višini 23.255.580 šilingov. S tem je število požarov v primeri z letom 1955 naraslo za 91, nastala škoda pa je bila za 2.700.000 šilingov višja. Največ požarov je bilo meseca aprila (88), najmanj so jih zabeležili julija (20). Kot vzrok požara so v 288 primerih ugotovili malomarnost, v 42 primerih je bil ogenj podtaknjen, v 17 primerih je prišlo do požara zaradi strele, v dvasetih primerih kratek stik, 152 požarov je bilo zaradi slabega dimnika in zaradi letčih isker, 101 požar pa je nastal iz doslej še nepojasnjenih razlogov. Visok odstotek požarov, nastalih iz malomarnosti, brezbržnosti in lahkomišelnosti, opozarja k večji previdnosti pri ravnanju z ognjem in pri montiranju različnih električnih napeljav.

Ljubeljski predor predmet bližnjih razgovorov

Po poročilu Jugopresa je bil med Jugoslavijo in Avstrijo dosežen načelni sporazum, da bodo proučili možnosti za dograditev ljubeljskega predora. Konec januarja se bodo sestali strokovnjaki obeh dežel na posvetovanje in predložili svoje mnenje, nakar bi se obe vladi odločili ali in pod katerimi finančnimi pogoji bi pričeli z izgradnjo.

V poročilu Jugopresa je rečeno, da vlada na obeh straneh prepričanje, da bi se z izgradnjo ljubeljskega predora zelo zmanjšale težkoče avtomobilskega prometa med obema deželama, zlasti v času snežnih zametov. Pravtako bi se zboljšale možnosti prometa na progi Zürich—Ljubljana in München—Ljubljana.